14. SZÁM 1999. MÁRCIUS

Soproni Műhely

A Soproni Egyetem lapja

EFE Földmérési
Főiskolai Kar
Könyvtára
Székesfehérvár

Ezen számunk a Soproni Egyetemen kívül eljut: az erdőgazdaságok központjaiba, az ország valamennyi erdészetéhez, az Állami Erdészeti Szolgálat irodáihoz, az ERTI kutatóállomásaihoz és az erdészeti szakoktatási intézményekhez.

KÖSZÖNETET MONDUNK:

AZ ERDÉSZET, FAIPARI, PAPÍRIPARI, NEMZETKÖZI ÖSZTÖNDÍJAS ALAPÍTVÁNYNAK

KISS LÁSZLÓNAK
az anyagi támogatásokért.

KÖSZÖNET ILLETI MINDAZOKAT, AKIK MUNKÁJUKKAL ELŐSEGÍTIK A LAP LÉTREJÖTTÉT!

TISZTELT OLVASÓ!

A szerkesztőség célja, hogy az Egyetemünkön folyó műhelymunkák megjelenési lehetőséget kapjanak, illetve bármely vélemény, gondolat, építő kritika nagyobb nyilvánosság elé kerülhessen! Hisszük, hogy a vélemények és ellenvélemények kavargásában biztos egyezség csak akkor alakulhat ki, ha a véleményeket leírni és olvasni is büntetlenül lehet!

Továbbra is várjuk írásaikat, írásaitokat.
Elnézést kérünk a hosszú szünet miatt. A felelősség részben a szerkesztőséget terheli, részben tőlünk független okokra vezethető vissza.
A lap megjelenési gyakoriságát nagyban befolyásolják a szerkesztőségbe érkezett kéziratok.
A cikkeket lehetőség szerint lemezen kérjük eljuttatni a szerkesztőség címére.

KELLEMES HÚSVÉTI ÜNNEPEKET KÍVÁN

A
SOPRONI MŰHELY SZERKESZTŐSÉGE
H-9400, Sopron, Ady Endre út 5.
e-mail: muhely@ efe.hu
HU ISSN 1416-4892

SZERKESZTŐSÉG

Főszerkesztő:
Szűcs Ferenc

Felelős szerkesztő:
Vajda Zoltán

Vadászati rovatvezetők:
Simon Sándor
Szabó Balázs

A LAPBAN MEGJELENT ÍRÁSOK NEM FELTÉTLENÜL TÜKRÖZIK A SZERKESZTŐSÉG VÉLEMÉNYÉT. AZOKÉRT SZERZŐIK FELELŐSEK!

Borító-grafika:

POVICS NOÉMI

Nyomdai munkák:

Lővér Print Kft.
Sopron
Megjelent
1999. márciusában,
550 példányban.

Kozma László

MAGYAR ERDŐK

Fenyőlombok és tölgyek, hársak
Zúgnak, zúgnak a magyar erdők
És üzennek az elmúlásanak.

Hófelhőben virágzó sorsnak
Ezt üzenik a magyar erdők:
Rügyeznek, élnek és dalolnak.

Törhetik barbár, vad csapások,
Mert megújul a magyar erdő.
Eddig minden csapást kiállott.

És ezt zúgta a lombok zöldje:
A hegyeken át ezer karral,
Meghajló ággal fogjunk össze.

És nam ver le a vész, ha támad.
Ezt üzenik a magyar erdők
Zöld levéllel a pusztításnak.

Kálváriás ösvényen járok
És hallgatom az erdők hangját,
A megújuló imádságot.

S látom: míg bíbor sugarat szór
A bukó nap, a téli alkony,-
Hajtás fakad a holt avarból,
És madár kiált messze hangzón.

AZ IGÉNYES ERDŐGAZDÁLKODÁS, FATERMESZTÉS FENNTARTÁSA MELLETTI GONDOLATOK

A nem biológiai, hanem pénzügyi szemléletű erdőgazdálkodás jóvátehetetlen módon gázol bele az erdőgazdálkodás szakszerűség diktálta folyamataiba, az üzemtervi előírásokkal fogalmazott szakmai feladatmegalapozás eddigi gyakorlatába. Elefánt a porcelánboltban módjára tiporja szét a termőhely jóságára, erdőtipológiai adottságokra, az egyes fafajok tulajdonságaira tervezett telepítési és nevelési előírások érvényesítésének elsődleges szempontú kezelését.

A MTA Agrártudományok osztályának 1998. évi kiadványa, *„Magyarország az ezredfordulón"* Stratégai kutatások a Magyar Tudományos Akadémián, Erdő-, Vad- és Fagazdaság című kötetének a magyar erdészet és erdeink jövőjét megfogalmazó, befolyásoló szakmai megnyilvánulásai között, mind nyomatékosabban megismételt követelés:

❶ *„fel kell vállalni az állami erdészet gazdaságilag eredményes működését."* /: közérthetően ez azt kívánja értésünkre adni, hogy ideje a nyereséges Rt. vállalati jelleg, a veszteséges éves vállalati gazdálkodást kizáró gyakorlat, általános érvényű meghonosítását, rendszerré avatni. :/

❷ *„olyan szervezetre van szükség, amely mentes a bürokratikus irányítástól, képes a piaci változó feltételekhez rugalmasan alkalmazkodni."* :/

❸ *„amit egyes egyének, vagy alacsonyabb szinten szerveződött közösségek* /: hiányzik: szakmai felkészültségük vagy szakmai gazdálkodó részlegeik útján :/ *képesek megvalósítani, azt nem szabad magasabb szinten szerveződött társulásra átruházni."*

Az e gondolathoz kapcsolt: *„Gazdaságilag eredményes szervezet létrehozását támogatjuk."* olyan aki nem mondott karcsúsítási igény, hogy ragaszkodni kell a nyereséges, profitot eredményező gazdálkodási követelményhez, maximálisan számításba véve a piac mindenkori pillanatnyi helyzetét. A piaci helyzet valójában nem lebecsülhető gazdálkodás belterjességi minőségi korlát, az aktuálisan jelentkező feladatok, erdőnevelési teendők teljesülés, teljesíthetősége előtt.

Elmondhatjuk, hogy a bevételi és kiadási oldal ilyen körültekintően szervezett - nem biológiai, hanem pénzügyi szemléletű - szembeállításával, az erdőgazdálkodás és az erdőgazdálkodók tekintetében, csak a legutóbbi évtized ideje alatt szembesültünk hazánk területén. Az e törekvések mögé képzelhető, jóindulatúnak feltételezet korszerűsítési és hatékonyságot javító, takarékosabb gazdálkodást eredményeső elgondolások /:lévén, hogy az eredményből indítva tervezik meg a lehetséges, felvállalható feladatokat :/, valójában jóvátehetetlen módon gázolnak bele az erdőgazdálkodás szakszerűség diktálta folyamataiba, az üzemtervi előírásokkal fogalmazott szakmai feladatmegalapozás eddigi gyakorlatába. Elefánt a porcelánboltban módjára tiporják szét a termőhely jóságára, erdőtipológiai adottságokra, az egyes fafajok tulajdonságaira tervezett telepítési és nevelési előírások érvényesítésének elsődleges szempontú kezelését.

Az erdőben végzett munkák, - eddig a legbelterjesebb erdőneveléshez, a termesztés összes vegetációs idejének alig 5 %-ra volt szükség -, radikális csökkentését, elhagyását, helyükbe a természeti folyamatok zavarásától mentes érvényesülését, azok az elgondolások segítik, amelyek természetközeli, őshonos fafajokra építő gazdálkodást hirdetnek. Sok szaktársunk előtt, úgy tűnik, nem tudatosult eléggé, hogy az erdőrészlet tervezési egység szerepének labilissá tétele, az üzemtervezési feladatoknak szaktanácsadó vállalkozókra bízása, a gazdálkodó fogalmazta előírásoknak, követelményként az üzemtervi előírások közé iktatása, a holnap gazdálkodása egészének minőségi alakulását, romlását is maga után vonja, vonhatja. Az ember számára régtől fogva ismert, hogy a természet erőitől és adományaitól való függetlenedése tette lehetővé elszaporodását, társadalmi - gazdasági felemelkedésének mai színvonalát. A természetközeli gazdálkodás

szükségszerű velejárója, hogy az erdők hozamképessége, az évente kitermelhető fatérfogat, a bevétel is leépül. A probléma ilyen összefüggései azonban nem képezik vita tárgyát, rendszerint szóba se kerül, megvalósításának mi az ára.

A korábbi gyakorlat, mint jól ismert, a gazdálkodótól független szervezetre, az Erdőrendezési Szolgálat szervezeteire bízta, tudományosan megalapozott, naturális erdőrészleti jellemzőkre épített üzemtervek összeállítását, amelyhez a területen gazdálkodó képviselője csak észrevételeket tehetett. A gazdálkodás keretében viszont arra kellett törekedjen, hogy az erdőrendezőség által üzemtervbe foglalt célkitűzéseket a lehető legtakarékosabban, maximális szakszerűség betartásával hajtsa végre, nem sértve a tartamos gazdálkodási érdeket.

Az Európai Unió országai közé való illeszkedésünk globalizációs követelményei, az erdőgazdálkodás tekintetében azt jelentik, hogy a gazdálkodás természet és környezet között kímélő legyen. Az erdőn belüli feltártság tegye lehetővé az erdőtüzek oltását végzők, a különböző szállító járművek zavartalan közlekedését. Elvárás az is, hogy az ország ne vásároljon olyan származási helyű faanyagot, ahol az erdőpusztítás, erdők felégetése honos.

Az elmúlt fél évszázadot tekintve kézenfekvő, hogy erdészeti vonatkozásban, az egyik legnagyobb jelentőségű eredményünk, az alacsony erdősültség számottevő növelése, a lábon álló élőfakészlet több mint megkétszerezése. A magunk részéről csak hangsúlyozni tudjuk, hogy az erdőterület 25-27 %-os erdősültségig való továbbnövelése, hosszú évekre feladatot adó égetően fontos közügyünk, nemzeti ügy, mivel nem csupán a fahozam nagysága, de ennél fontosabb, az ország egész lakosságának egészsége, emberhez méltó környezeti feltételei, a holnap mezőgazdasága is függ attól, milyen szerepet fog az állam magára vállalni, a maradvány elvet messze meghaladóan, a magánszektorra korlátozott pénzügyi erdőtelepítési támogatáson túlmenően.

Az állami erdőgazdálkodást megtestesítő vállalatok végre meg kellene kapják a földvásárlás lehetőségét, állami tulajdonú új erdők létrehozására. Az állami feladatot aligha lenne célirányos csupán a költségviselő szerepkörére korlátozni. Az 300 ezer új erdőtulajdonos pillanatnyi elvárásaihoz, mai lehetőségeihez igazodva profitot, gazdasági hasznot eredményező sikeres erdőtelepítést tőlük elvárni, a még csak alakulóban lévő magánszervezeti társulási formák láttán, jóindulattal is 1-2 évtizedes előkészítési időszakot követően lehet remélni, különösen évi 20 000 ha-os telepítési feladatokra méretezetten.

A hazai erdészet jövőképét ágazati mérettel jellemezve elmondható, hogy az erdőterület hosszútávon 2,5-2,6 millió ha-ig fog növekedni. A gazdálkodás jellegétől függően, három eltérő kategória lesz, illetve marad továbbra is, jellemzően:

- véderdő
- a gazdasági erdő
- az ültetvény

A véderdő kategóriába természeti állapotuk tekintetében, őshonoz fafajok elegyes fafajú, elsődleges rendeltetéssel rezervátum jelleggel fenntartott állományai sorolhatók. Jövőbeni előfordulásukat mintegy 0,5-0,6 millió ha-os, a jövő erdein belül 20 %-os nagyságrenddel lehet figyelembe venni.

A gazdasági erdők hagyományosnak tekinthető kategóriájában, a fatermesztési rendeltetéssel, megítélhetően az erdőterület mintegy 50 %, azaz 1,2-1,4 millió ha lesz. Az erdőtulajdon, különbözőségek megnövekedése okán, ennél a kategóriánál a gazdálkodás mindenkori színvonala és szervezeti formái fognak a mainál nagyobb változatosságot, jobban differenciálódó hatékonyságot mutatni.

A harmadik kategóriát a nagy hozamú egzóta fafajokra alapozott ültetvények fogják képviselni. Ezek országos terület aránya mintegy 25-30 % körül, azaz, 0,6-0,8 millió ha kiterjedésűre várható. A mai ismereteink szerint a duglászfenyő, atlaszcédrus, mammutfenyő, nemesnyárak stb. szelektált, a hazai arborétumainkban nagy fahozamot mutató változatai, belterjes művelést feltételezve, jól választott telepítési helyeken, a 20 m^3 / ha / év átlagnövedék elérése, megközelítésére lesznek képesek. Az ilyen hozamnagyságok garantálni fogják, hogy a tájidegen fafajokkal is elfogadható kiterjedésűre legyen korlátozható a „tájak megzavarása". Az ERTI és a Soproni Egyetem tudományos kísérleti munkája, nagyban kell hozzájáruljon, a fentiekben vázolt jövőkép megvalósulásához.

Dr. Somkuti Elemér

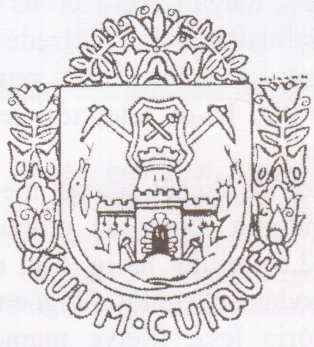

AZ ÖRÖK „SELMECI SZELLEM"

Az alábbi publikáció Sail Emil, az Ifjúsági Kör hajdani elnökének nyomán jelent meg, mintegy 50 évvel ezelőtt a Bástyánk című lapban. A leírt gondolatok még ma is helytállóak és segítenek feltárni azokat az értékeket, amelyek emberektől, koroktól függetlenül örök érvényűek.

Ifjúságunk körében napról-napra felvetődik az a gondolat, hogy a mai időkben, amikor minden forr, minden változik és szinte percről-percre találkozunk újításokkal, amelyek az ember életét egészen más mederbe terelik, kiteljesedhet-e a mi fiatalságunk azok között a keretek között, amelyeket a Selmecről Sopronba származott ősi Alma Mater diákjai számára ez a két szó jelent: „selmeci szellem".

Elég sok vitára adott már mindez alkalmat, mert nagy azoknak a száma, akik mellette szólnak, de gyakran találkozunk olyanokkal is, akiknek teljesen ellenkező a véleményük.

A sokszor szinte késhegyig menő vitának tulajdonképpeni oka az, hogy egyik fél sincs tisztába a dolog lényegével, s így megtörtént az, hogy órákig tartó szóharc után csodálkozva szögezték le a vitázó felek, hogy a végeredményben egyet akarunk mindnyájan és a vita merő külsőségekben folyt.

A mi ifjúságunk számára mindazt, ami életképessé tehet bennünket - függetlenül az idők folyásától -, a selmeci szellem. Ennek elérésére törekszik minden, igaz alapokon álló ifjúsági egyesület is, de ők, tehát akik rajtunk kívül állnak, máshogy nevezik. Mert mik a selmeci szellem fő jellemzői? Hazafiasság, bajtársiasság és az igaz szívből fakadó jókedv.

A hazafiasság tartja össze az egész nemzetet, a közös haza szeretete teszi testvérré az állam polgárait. Ez az a kapocs, amely a mi ifjúságunkat elválaszthatatlanul összeköti a nagy nemzeti közösség-

.. Tiszta és szeplőtelen ez a hazaszeretet: az ifjúság igazi, mindent betöltő hazaszeretete, amely nem a napi politikával foglakozik, mert csak egyet ismer és akar ismerni: a magyarság politikáját. Ez lebegett elődeink szeme előtt, ez adta a fegyvert kezükbe 1848-ban, ez vezette őket 1914-től nem 1918-ig, hanem 1921-ig, ez a szellem adta a harcétagondolatot, s ez tűzte firmáink mellére a Nemzetvédelmi Keresztet.

Az az alap, amely minket összeköt az, hogy közös hivatást érzünk, közös pályára készülünk és átérezzük azt, hogy csekélyebb létszámunk egyenesen megköveteli azt, hogy számíthassunk egymásra. Ezért vagyunk előlegezett bizalommal firmáink iránt, ezért tekint az idősebb szeretettel a fiatalabbra. S hiszünk abban, tudjuk biztosan, hogy azok, akik körünkben megálltál helyünket, azokra az élet legkomolyabb perceiben is számíthatunk.

Alapvető sajátossága a selmeci szellemnek az igaz lélekből fakadó jókedv. El lehetne talán képzelni a fiatalságot jókedv, egészséges tréfa nélkül? Nem. Ez csak megütközést keltene, az életrevalóság hiányát jelentené. Komoly idők jókedve más, mint kevésbé gondterhes időkben. Igazán komoly ember, aki lelkiereje révén hamar túl tudja magát tenni az apró egyéni sérelmeken, sohasem járhat mogorva arccal. A jókedv alaplényege az ifjúságnak, mert ha kivesznék, nem lenne többé ifjúság.

Tudjuk azonban mindnyájan azt, hogy a selmeci szellem ebben az alakjában csak elősegítené a közösségi életet, de nincs meg. S itt általában arra hivatkoznak, hogy elsősorban a bajtársiasság hiányzik a mai fiúkból, s nincs meg ennek következtében az a közösségi érzés, amely a selmecieket összekötötte.

Valószínű, hogy Selmecen is bizonyos fokig ideál volt a selmeci szellem. Biztosan voltak kilengések. Selmec kis város volt, s éppen ezért már térbelileg kisebb helyre szűkült össze az ifjúság. Sopronban más a helyzet, a közel 40 ezer lakosú város könnyebben magába olvasztja az a pár száz főt, amit a hallgatóság kitesz. A jelenlegi konjunktúra sok fiút vonzott ide azok közül is, akik igazi hajlamot nem éreztek pályánk iránt. Természetes, hogy már itt az egyetemen sem tudnak úgy közénk illeszkedni. Pedig könnyen rájöhetünk, hogy akkor, amikor az élet ismét rendes mederben folyik, s csak olyanok jönnek ismét Karunkra, akik a pályát nem foglalkozásnak, hanem hivatásnak is tekintik, merőben megváltozik a mai állapot.

A szellem megnyilvánulásai, a külsőségek, a selmeci hagyományok sokat változtak az idők folyamán, s ez természetes folyamat.

Ifjúságunk életét nem irányíthatják szigorúan kötött formák, de azt meg kell vallanunk, hogy a selmeci szellem nélkül ifjúsági életet nem élhetünk.

EGY SZLAVÓN TÖLGY KÍSÉRLET EDDIGI EREDMÉNYEI

„Rezervációkat kell létesítenünk a világhírű szlavóniai tölgy és kőris erdőállományokból, ... Vrbanje közelében elterülő azon tölgyesekből, melyeknek párja Európában nem található."

***Kaán** Károly (1909)*

A ***szlavón tölgy*** (Quercus robur L. ssp. slavonica (Gáyer 1928. pro forma Q. Roboris / Mátyás comb. n. / 1970)) a szlavóniai táj őshonos kocsányos tölgy alfaja. Rendszertani helye még napjainkban sem tisztázott. Gáyer formának vélte, Majer rassznak, ökotípusnak tartotta, Mátyás alfajnak írta le. Áreája Magyarországra is átnyúlik, a Dráva mentén az Ormánságban őshonos. *(1. számú térkép melléklet)*

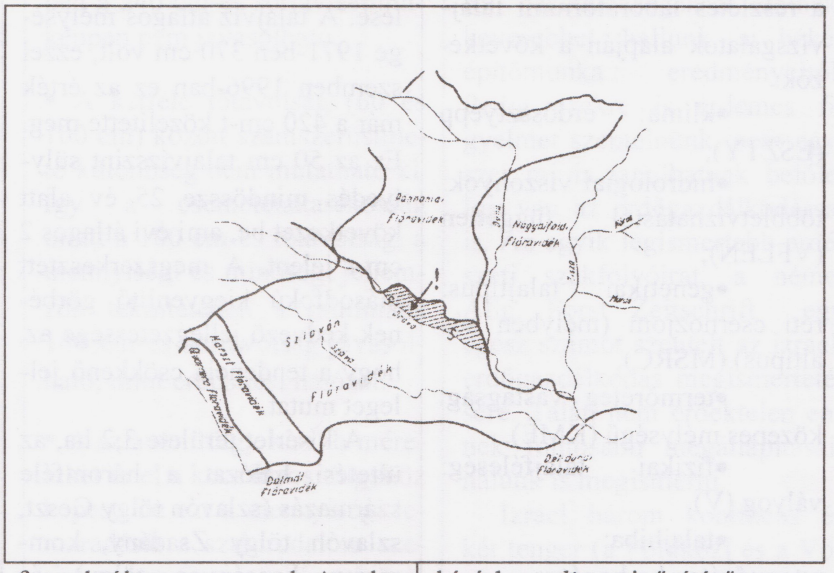

A szlavón tölgy termőhelyi igénye a kocsányos tölgyével közel azonos. Mátyás (1972) szerint a magas vízállású, pangóvizes területeket kerüli, illetve onnét kipusztul. Általában az üde, félnedves talajokat kedveli. A jobb termőhelyeken a kocsányos tölgy, gyengébb termőhelyeken pedig a szlavón tölgy állományok növekedése a kedvezőbb. Természetes erdőtársulásai hazánkban a gyertyános-kocsányos tölgyesek és az ártéri és ligeti kocsányos tölgyesek (Fraxino pannonicae-Ulmetum).

A kései fakadás volt az a feltűnő fiziológiai (fenológiai) tulajdonság, amely a szakemberek figyelmét először felhívta erre a rendkívül értékes tölgyalakra. Figyelemre méltó azon körülmény, hogy igen későn, általában május közepétől június elejéig fakad és virágzik, minek folytán a késő tavaszi fagyoktól nem szenved. A szlavón tölgy jelentősége, elkülönítése azonban a fatermesztés szempontjából is fontos. Kiváló egyenes törzsalakkal, vékony, rövid, felfelé álló ágakkal, kisebb (kocsányos tölgyhöz képest) koronával és simább kéreggel rendelkezik. A kisebb korona miatt a vastagodása lassú, keskeny az évgyűrű és így a faanyag finom szövetű, könnyen megmunkálható, nagyon értékes.

A Délalföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság és az Erdészeti és Faipari Egyetem Erdőműveléstani Tanszéke néhai Dr. Szappanos András egyetemi docens irányításával 1984 tavaszán szlavón tölgy származási kísérletet létesített a valamikori fábiánsebestyéni csemetekert területén (Fábiánsebestyén 1C erdőrészlet). A kísérlet *elit* minősítésű magtermelő állományok (Geszt 9C és Zsadány 12A) terméséből nevelt két éves magágyi alávágott csemetével létesült. Az anyaállományok 1984-es állapotáról Csesznák 1982-ben a következőket írta: „... fel kívánjuk hívni a figyelmet a Geszt 9C és Zsadány 12A 19,6 ha-os elit magtermelő állományokra, melyek morfológiailag és genetikailag igen értékesek, különös tekintettel az egyöntetűen kései fakadásukra".

A Délalföldi Erdészeti Rt. és az Erdőműveléstani Tanszék 1994-ben kérelmet nyújtott be az illetékes Kecskeméti Erdőfelügyelőséghez az elsődleges rendeltetési cél megváltoztatására. Az Erdőfelügyelőség 1994. júniusi döntése értelmében a terület elsődleges rendeltetését *fatermelésről, tu-*

*dományos kutatás, kísérlet és oktatás*ra változtatta.

A Fábiánsebestyén 1C erdőrészlet a VI. Nagyalföld erdőgazdasági tájcsoport, 6. Csanádi hát erdőgazdasági táj, 6/a Nagymágocs-Derekegyházi hát tájrészletben fekszik. Az erdőrészlet termőhelyi jellemzői a közvetlen termőhelyfeltárás és a részletes laboratóriumi talajvizsgálatok alapján a következők:

•klíma: erdőssztyepp (ESZTY),

•hidrológiai viszonyok: többletvízhatástól független (VFLEN),

•genetikai talajtípus: réti csernozjom (mélyben sós altípus) (MSRC),

•termőréteg vastagság: közepes mélységű (KMÉ),

•fizikai talajféleség: vályog (V),

•talajhiba:
a termőréteg karbonátos,

•vízgazdálkodási fok: száraz (SZÁ),

•tengerszint feletti magaság: 88 m,

•fekvés (kitettség): változó,

•lejtés: sík (SÍK).

Az évi átlagos csapadék mennyisége 550-600 mm, a júliusi 14 órás relatív páratartalom 50 % és ez alatti. A területen 1971-től folyamatos a talajvízszint mélységének észlelése. A talajvíz átlagos mélysége 1971-ben 370 cm volt, ezzel szemben 1996-ban ez az érték már a 420 cm-t közelítette meg. Ez az 50 cm talajvízszint süllyedés mindössze 25 év alatt következet be, ami évi átlagos 2 cm-t jelent. A megszerkesztett másodfokú kiegyenlítő görbének kedvező jellegzetessége az, hogy a tendencia csökkenő jelleget mutat.

A kísérlet területe 3,2 ha, az ültetési hálózat a háromféle származás (szlavón tölgy Geszt, szlavón tölgy Zsadány, kommersz kocsányos tölgy) és négyféle sor- illetve tőtávolság (140 cm x 60 cm, 140 cm x 100 cm, 240 cm x 60 cm, 240 cm x 100 cm) szerint került kialakításra. Az előzőek alapján 1996-ban kijelölésre került 12 db mintaterület, a vizsgálatba vont fák számozása a törzsükre kötözött fémlapocskákkal történt.

Az állomány legutolsó, 1989-es felvételezése óta korosbodott, fiatalos sűrűségből vékonyrudas erdő lett. Ezért szükségessé vált a magasságon kívül egyéb fontos mennyiségi és minőségi mutatók vizsgálata, úgyis mint:

- mellmagassági átmérő $d_{1.3}$,
- ágtisztaság,
- törzselágazás,
- kéregminőség,
- utóhajtásképzés,
- fakadási idő.

Az 1. számú táblázat az utódállomány magassági növekedését mutatja 1984-1996. között. Az 1996-os adatok a kísérlet újrafelvételezésének mérési eredményei.

Szembetűnő az a jelenség amire Szappanos már 1985-ben felhívta a figyelmet, miszerint a szlavón tölgy származások magassági mérete elmarad a kocsányos tölgyétől. A szlavón tölgy származások nem voltak képesek 12 év alatt sem behozni magassági hátrányukat a kocsányos tölggyel szemben, sőt lemaradásuk folyamatosan halmozódott 1996-ig, amikor a zsadányi 95 cm-rel a geszti 105 cm-rel marad el a kocsányos tölgytől. Minden vizsgált jellemző számszerű adatai és kiértékelése a cikk terjedelmi korlátai miatt nem kerül közlésre. Az érdeklődők részére az adatsor a szerzőnél megtekinthető.

Év	Zsadány 12A (cm)	Geszt 9C (cm)	KST (cm)
1984	30	30	35
1985	60	57	75
1986	99	94	133
1987	157	152	186
1988	201	202	248
1989	239	245	303
1996	580	570	675

1. számú táblázat: A különféle származások magassági növekedése

A vizsgálatokból levonható következtetések

- A vizsgált jellemzők alapján megállapítható, hogy a kocsányos és szlavón tölgy már fiatal korban jól elkülönül.

- A szlavón tölgy fakadási ideje a kísérleti területen mintegy két héttel követi a kocsányos tölgyét, azaz a szlavón tölgy későn fakadó jellegű.

- A szlavón tölgy törzsalakja már fiatalon szembetűnően kedvezőbb (egycsúcsú, monopodiális), sűrűbb hálózat esetén a tisztítóvágás után ez a különbség még jelentősebb.

- A szlavón tölgy az adott termőhelyen 12 éves korban, hektáronként megközelítően 500 törzzsel többet nevel a területen mint a kocsányos tölgy. Ez karcsú termetével, kicsiny jól feltisztuló koronájával, rövidebb és vékonyabb ágaival magyarázható, illetve ennek köszönhetően kevésbé hajlamos a böhöncösödésre.

- A kocsányos tölgy kisebb törzsszáma ellenére mennyiségi (mellmagassági átmérő, magasság, körlapösszeg, élőfakészlet) jellemzőkben felülmúlja a szlavón tölgyet.

- A kéregminőség tekintetében fiatal korban a szlavón tölgy származások kedvezőtlenebbnek mutatkoztak a hántási vadkárral szembeni gyengébb ellenállásuk miatt a kocsányos tölgyhöz képest.

- A vizsgálat egyértelműen rámutatott a tágabb 240 cm-es sortávú hálózat kedvezőtlen hatására. A tágabb hálózat esetén a szlavón tölgy nem tudott mindenhol záródni, mivel nincsen olyan erős oldalágrendszere mint a kocsányos tölgynek.

- Több mennyiségi és minőségi jellemző (törzsszám, körlap, élőfakészlet, ágtisztaság, utóhajtásképzés) tekintetében számszerűen kimutatható a sűrűbb, 140 cm-es sortávú hálózat előnye. A szlavón tölgy esetében a 240 cm-es sortáv semmiképpen nem javasolható.

- A kétféle tőtávolság (60 és 100 cm) között számszerűsíthető különbség nem mutatható ki. Így a csemetetakarékosság miatt a 100 cm-es tőtávolság, a mennyiségi és minőségi jellemzők tekintetében a minimális 140 cm-es sortávolság javasolható, mint erdősítési hálózat.

- A szlavón tölgy kisebb méreteket ér el a kocsányos tölgyhöz képest, de ezt a mennyiségi lemaradását a szakirodalom szerint, gyertyaegyenes és minőségében jobb törzsével később véghasználati korra behozza.

Az általános részben Csesznák E.(1982): Magtermelő faállományok kezelésének irányítása. In Csesznák-Koloszár-Szappanos (1982): Kocsányos tölgy fatermesztési rendszer. VI, Gencsi L.-Vancsura R.(1992): Dendrológia, Koloszár J.(1982): A szlavón tölgy termőhelyi igénye és erdőművelési jelentősége, Koloszár J.(1983): A szlavón tölgy érdekében, Koloszár J.(1990): Erdőműveléstan I.A, Mátyás V.(1972): A szlavón tölgy erdészeti jelentősége Magyarországon, Oroszi S.(1991): A szlavón tölgyesek legendája és valósága című munkák voltak segítségemre.

Csepregi Imre

IZRAEL ERDŐGAZDASÁGA

Alig van nap, amikor az újságok hírei között ne szerepelne ennek a sok vihart megélt országnak a neve. A hírek többnyire harcokról, vérfürdőkről, békételenségekről szólnak, kevesebbet hallunk a békés építőmunka eredményeiről. Pedig ezekre is érdemes figyelmet szentelnünk, nem egyszer mi is tanulhatunk belőle. Így van az erdőgazdálkodással is. Az egyik legismertebb erdészeti szakfolyóirat, a német Allg. Forst Zeitschrift egy egész számot szentelt az izraeli erdőgazdálkodás megismertetésére. Talán nem érdektelen ennek fontosabb megállapításait nálunk is megismerni.

Izrael három kontinens és két tenger (a Földközi és a Vörös) találkozási pontjában fekszik. Területe három nagyobb természeti egységet foglal magába:

❶ Földközi-tenger melletti partvidék. Részben síkság, északi részén pedig hegyvidék. Az évi csapadék itt alig haladja meg a 400 mm-t, de a hegyvidékeken már vannak 1000 mm-es csapadékú helyek is. Az évi középhőmérséklet 19 °C. Talajait mészkőből alakult rendzina és terra rossa alkotja. Ezekből következik, hogy a parti síkság belterjes mezőgazdasági műveléssel hasznosított, míg a hegyvidéket mediterrán kemény lombos erdők - többnyire tölgyfajokkal - uralják.

❷ Ciszjordánia és a Gaza-övezet közötti rész jellegzetes sztyep-vidék. A csapadék itt az évi 150-400 mm között változik, ugyanakkor az évi középhőmérséklet már az előzőnél

melegebb, eléri a 20-23 °C-ot is. Vegetációját keményfüves rétek és cserjés bozótok alkotják, bennük *Tamarix* fajok gyakoriak. A Jordán folyó süllyedékén és alacsonyabb bazalt dombokon a *Pistacia atlantica* és a *Ziziphus spina -Christi* a legjellemzőbb.

❸ Izrael keleti sávja - beleértve a Holt-tenger vidékét is - sivatag, évi 150 mm csapadékkal és 25 °C középhőmérséklettel. A sivatagokat homokdűnék és köves sivatagok képezik. Fás növény (*Tamarix* és *Acacia* fajok) csak oázisokban és időszakos vízfolyásokban -vádikban van.

A természetes erdők ma már nagyon visszaszorultak. Ezt a zsidók korábbi háborúskodásai az arabok behatolása, a keresztesek megjelenése, végül a törökök erdőt nem kímélő uralma magyarázza. Ebből adódik, hogy az ország területének jelenleg 5,7 % -át borító erdő jelentéktelen hányada a természetes erdő, annál erőteljesebb a mesterséges erdőtelepítések területnagysága. Ez utóbbihoz a pénzfedezetet a külföldi országokban élő gazdag zsidók adományaiból összeálló Zsidó Nemzeti Alap adja.

A telepített erdőknek három célt kell szolgálniuk:

❶ A kopár területek zölddé alakulása

❷ Az erózió következményeinek elhárítása

❸Munkaalkalom teremtés

Ezen fő célok természetesen nem szorítják háttérbe az ország faellátásának ügyét sem, ma már az éves faigény 15 % -át hazai forrásokból elégítik ki. Nagyon hangsúlyozzák az erdők üdülési célú hasznosítását is, ez a cél a gazdasági jellegű megfontolásokat sokfelé háttérbe szorítja.

A természetes tölgyesekben a *Quercus calliprinos*, ritkábban a *Qu. boissieri*, a babérfa (*Laurus nobilis*) és a júdásfa (*Cercis siliquastrum*) a leggyakoribb. A természetesen előforduló aleppói fenyő (*Pinus halepensis*) a mesterséges erdősítéseknek is nélkülözhetetlen alkotóeleme. A mediterrán síkon a *Quercus ithaburensis* a fontos fafaj, ezt találjuk Karmel hegyének keleti lejtőin is. Fontos még a szikomor-füge (*Ficus sycomorus*). A természetes erdőket jól kialakított rendszabályok védik. A mesterséges erdősítésektől jó megmaradási százalékot, kezdeti gyorsabb növekedést és minimális gondozási igényt várnak. Ezeket a kívánságokat a *Pinus halepensis, P. brutia, P. pinea, Cupressus sempervirens*, nedvesebb helyeken az *eukaliptuszfélék* képesek kielégíteni. Száraz helyeken jól bevált vízfogó rendszereket dolgoztak ki, legfőbb céljuk a gyér csapadék teljes hasznosítása. Azt a szintvonalak mentén futó padkák, az egyes csemeték körül kézi szerszámmal kialakított „mini vízgyűjtők" és a csemeték felcsirkézése (töve körüli földkupacok elhelyezése) jelenti.

Hektáronként 3000 db többnyire burkolt gyökerű csemetét ültetnek, Ezt a sűrűnek vélt egyedszámot azért tartják jónak, mert a gyorsan záródó növények a gyomkonkurenciát eltüntetik. Igaz, korai öngyérüléssel kell számolniok, de erre azt mondják „úgyis a gyengébb hullik ki, azért pedig nem kár, az életképes megmarad".

A mesterséges erdősítések sorában külön fejezetet érdemelnek az eukaliptusz ültetvények. Többnyire nedvesebb helyeken jöhetnek számításba. 18 féle faj közül válogathatnak. Gazdasági jelentőségüket az mutatja, hogy bár területük az összes erdő 17%-át adja, fájuk az összes fakitermelésnek mintegy 50%-át teszi ki. A fáját aprítéknak, deszkának, farost- és forgácslemez gyártáshoz hasznosítják, kevesebből karó és oszlop készül valamint 5 %-nyi a tűzifa mennyisége.

Az eukaliptusz ültetvényeket 3x2, 3x3 vagy 5x5 m-es kötésben telepítik, három évig ápolják, majd a termőhelytől függően 7-12 év múltán letermelik. Ha fűrészelhető famérethez kívánnak jutni, akkor a vágáskor 15-20 év.

Az elmondottak alapján az erdők faji összetétele a következő:

Pinus halepensis 36 %,
Pinus brutia 18 %,
egyéb Pinus 6 %,
ciprusfélék 9 %
összes fenyő 69 %
eukaliptusz 17 %,
Acacia 4 %,
egyéb 10 %.

Az erdőgazdálkodás a Zsidó Nemzeti Alap kezelésében működik, jelentős kutatási háttér segít a felvetődő kérdések megoldásában. A kutatások részben saját kivitelezésében, részben más országokban folynak.

A leírásokból a jó szervezettség és a céltudatos munka képe bontakozik ki. A természeti nehézségeket súlyosbítják a zűrzavaros politikai viszálykodások, etnikai és vallási villongások ennek ellenére az eredmények jelzik, hogy száraz, erdőnek alig való adottságok között is lehet figyelemreméltó eredményeket elérni.

Dr. Szodfridt István
prof. emeritus.

MEMENTO!

„Jelenleg két dolog idegesít: vannak olyan VT-ok, amelyek nem foglakoznak a vad etetésével, mivel nem tudják marad e a terület vagy sem. Szegény vadak sínylik meg. Én egy nyugdíjas barátommal már a saját pénzünkön vett takarmánnyal próbálunk valamit segíteni. Másik dolog az az irdatlan nagy mennyiségű falopás. Erdősorok tűnnek el az utak mentén, de nem kímélik a Bükki Nemzeti Parkot sem! Sajnos tehetetlenül nézzük hogy herdálják el a nemzeti kincsünket az erdőt!"

Bennem mindig visszatérő fájdalom az elhagyott, elherdált vagy éppenséggel összeomlott erdészházak látványa. Nem tudom elhinni, hogy egy szakma annyira elveszíthette önmagát, hogy megtagadtatja a hivatását. Még évekkel ennek– előtte szinte elképzelhetetlen volt egy kerület nyüzsgő erdészház nélkül, ahol az erdész együtt élt az erdővel, a munkahelyével. Generációk nőttek fel ezekben az erdészlakokban, ahol az erdész gyereke is együtt élt az erdővel, a természettel és az erdei munkás már akkor a társa lett. Az csak egy mese, hogy villany, rádió és Tv nélkül ma már nem is élhet az ember, mert maradi és műveletlen marad! meg az a hiedelem, hogy az erdész gyereke nem tanulhat, mivel messze van az iskola. Hazánkban az a 3000 kerületvezető, aki kinn lakott még az én időmben - velem együtt - az erdőn villany és annak egyéb függvényétől mentesen, megnyugtatom azt a 10 millió honpolgárt akik a modern világban élnek, sokkal több gyereke kallódott, züllött el a rohanó környezetében, mint az erdész családban élők.

Annak idején az OEF is felismerte - és itt és most nagy tisztelettel emlékezem dr. Balassa Gyulára, OEF főigazgatójára - aki tudta, hogy az a gyerek, aki a szülője mesterségét, foglakozását veszi át, 50 %-os előnyben van azzal, aki egy általa még soha nem ismert közegbe cseppen bele! Dr. Balassa Gyula volt az, aki a nagykovácsi erdészeti nevelőotthont felállította, hogy azok az erdészgyerekek, akik távol vannak a falusi iskoláktól, hát ott kényelemes körülmények között végezhessék el a 8 általánost. Biztos volt benne, hogy azoknak a fiúknak nagy része majd az erdészeti szakiskolákban fogja folytatni a tanulmányait. Én magam még nem hallottam arról, hogy az erdőn lakó erdészcsalád gyereke kanász, vagy lókötő lett volna. Az erdészház egy biztos támasza volt a környék lakóinak, hiszen egész éven át munkát biztosított nemcsak a fatermeléssel, de az erdőműveléssel is. Az erdésznek az erdő a munkahelye volt, ahol őt mindig meg lehetett találni, aki mindenre odafigyelt, védte, óvta az erdőt, a vadat, és nem az óráját leste, hogy mikor telik le a munkaideje. Ha munkásai hazamentek, ő még került egyet, figyelve mindenre, és a barátságos erdészlak pedig melegséggel, emberséggel várta. Magamról tudom, hogy egy-egy téli délutánon, mikor haza értem jól átfagyva, alig vártam, hogy megvacsorázzam és a kályha mellé behúzódva lassan álomba szenderültem. Érdekes - nem hiányzott se rádió, se TV. A világ eseményei nem izgattak. Az az ő dolga volt, én úgysem tudtam volna segíteni rajta. Nem gyötörtem magamat azzal, hogy sikerül- e Kenyában Mobutu államcsínye, és azzal sem izgattam magamat, hogy Masarubut megették-e az ellenfelei. Engem az időjárás és az egészségem érdekelt. Ha a kettő együtt volt úgy nálam, mint az embereimnél - akkor gond egy se volt!

Lehet, hogy a ma emberének ez amolyan megmosolyogni való álmese világ. Pedig nem az volt! Ez az élet egy ízig-vérig egész embert követelt meg, akinek a családja is besegített ebbe az életformába. Nagy előny volt az, ha az erdész olyan társat kapott, aki jól tudta, hogy mit vállal a házasságával. Aki tudatában volt azzal, hogy kinn az erdőn nincs mozi, diszko, társasági élet, csak a család van, amelyet ő, mint a feleség és anya - mindkét hivatásának megfelelően - el is látott, de mondhatom úgy is, hogy kiszolgált nagy-nagy szeretettel és odaadással. Ezek az asszonyok az erdész legnagyobb segítői voltak! Hát ez a világ sajnos felborult.

A modernkedő élet megrázta a társadalmat, hivatások haltak meg, és napjainkra csak a „8 órás meló" megalázó fogalma lett a jelszó. Nem a bezzeg régen másként volt! - siránkozás hozta ki ezeket belőlem. Nem, csak a szakmánkat féltő, sajnos mostanra már csak emlékek rohantak meg. Annak, hogy az erdő és annak szoros tartozéka a vad ebek harmincadjára kerültek, abban nagy része van a szakmának! Itt hívom tetemre azokat a vezetőket, akik sajnos nem

szakmai elkötelezettségből kerültek a főiskolára, egyetemre és lettek irányítói 70-80 ezres erdőgazdaságoknak. Az ő beleegyezésükkel, talán éppen kezdeményezésükre váltak lakatlanná az erdészházak. Az egykor hangulatot árasztó kedves épületek nagy része romokban hever, ami még áll, azt meg el- illetve kiadták mindenféle társaságnak hétvégi pihenőnek, hogy az erdő még véletlenül se legyen nyugton. Az az erdész pedig, aki szintén nem elkötelezettségből vállalta a szakmát, a városi kényelemhez szokott családból származó nejének az unszolására otthagyta az erdészlakot és beköltözött a falvak, városok lelketölő poklába. Nyolc órás melós lett, munkásjárattal jár ki, délután meg haza, és az erdő gazdátlan prédája marad a fatolvajoknak, fosztogatásoknak.

Az én időmben még egy-egy bakternek nevezett látta el a ma körzeti megbízottnak a feladatát. Egyszerű parasztemberek voltak ezek, akik egy bottal, meg egy viharlámpával járták éjjelente a falvak utcáit, és rendet tartottak. A falu népe nyugodtan hajtotta álomra a fejét, mert tudta, hogy Kovács Jóska, vagy éppen Kiss Pista bácsi vigyáz rájuk. Ezek a falusi bakterok igaz, hogy legénykorukban 1916-ban Isonzónál, Taglimentónál gyalogsági ásóval mentek rá a digóra, meg Lemberg alatt egy szál karddal a kezükben aprították a muszka cár kozákjait. Ők aztán nem ijedtek meg az árnyékuktól a későbbiekben sem! Az is igaz, hogy nem végeztek rendőrakadémiát, sőt ha jól tudom jogot se, meg pszichológiát sem hallgattak, egyszerűen csak kétféle embert ismertek: rendes embert meg hitványat. A hitványat ahol érték ott püfölték! Éjjeli portyájukon, ha egy gazember akadt az útjukba, nem kérték el tőle se az útlevelét, se az újraoltási bizonyítványát, de még az elsőáldozási emléklapját se, hanem ott a helyszínen úgy elverték, hogy a koma esküvel fogadta: a lábát ebbe a faluba többé be nem teszi! Akkoriban ezekből nem csináltak évekig elhúzódó tárgyalásokat, és az a pár száz ügyvéd sem abból gazdagodott meg, hogy a gazembereket védte körömszakadtáig, mint napjainkban busás jutalom ellenében.

25 éve ennekelőtte történt. Egy erdész barátom kinn lakott az istenhátamögötti erdészlakban, pár kilométerre a cseh szlovák határtól. Egyszer éjfél időben bezörgetett hozzá egy rendőrjárőr a városból és érdeklődött tőle, hogy nem látott-e erre felé egy gyanús külsejű alakot, aki körözött rablógyilkos és megszökött a megyei börtönből. Behívta őket, elbeszélgettek egy jó órát, kávét is főzött nekik. Azzal mentek el a rendőrök, ha netán erre felé jár ez a gazember, nyugodtan eresszen bele egy golyót, lőjje le mint egy nyüves kutyát! Jellemzője, hogy a balkezének a hüvelykujja hiányzik. Telt múlt az idő, egyik éjjel arra ébredt, hogy a nagyszobája ablakát betörték. Fogta a puskát, amelynek jobb csövében 6-os söréttel, a bal csövében pedig 9 szemes szatymával töltött patronok voltak. Kinn csodálatos holdvilágos éjjel volt. A nagyszoba ablakát betörő gazamber éppen be akarta magát tornászni, amikor a barátom a 9 szemes szatymával pofonlőtte úgy, hogy az hanyatt kiesett az ablakból. Mire kiért hozzá, már mozdulatlanul feküdt, szétlőtt fejjel. Bal kezén a hüvelykujj hiányzott. A háztól nem messze évekkel ezelőtt ásott talajvizsgálati gödrök egyikébe lökte és temette el. Mint mondta, nyugodt a lelkiismerete, mert egy gyilkost küldött a pokolra. Hónapokkal később egy délután újra felkeresték azok a rendőrök, akik annak idején jártak nála, és megnyugtatásként elmondták neki: nyugodt lehet, mert most kapták a hírt, hogy az a bizonyos gazember átszökött Szlovákiába és most ott körözik. Az erdész barátom természetesen megnyugodott.

Mindezt elmeséltem egy ügyvéd barátomnak, aki összevonta a szemöldökét mondván: na, na ez azért nem olyan egyszerű eset. Az erdész barátom önbíráskodott, és ez büntetendő cselekmény, ami még 25 év távlatában sem évülhet el. Mivel az 1946. évi X. tc. majd az ezt módosító 1963. évi XI. tc. 3. §-ának 5. bekezdése, illetve az 1995. évi rosseb tudja hányadik törvénycikknek ki tudja hányadik §-a ezt rendeli el. A fiskális aztán már bizonytalanul válaszolt, amikor feltettem neki a kérdést: és ha a gazember álmában megölte volna az erdészt, ahhoz mit szólna a Justitia? Megnyugtatott: majd a Hatóság körözést adott volna le és ha elkapják, talán még felfüggesztett börtönt is kaphatott volna Werbőczy Hármas könyve, meg a Kánon jog szerint. Hogy erre az ökörködésre én mit válaszoltam, azt nem írhatom le csak azért, mert nem bírná el a papír. El kell ismernem viszont, hogy amikor én is kinn laktam az erdőn, távol a falvaktól - még nem járta az országot ennyi gazember, mint napjainkban: Európa és Ázsia átjárója lettünk! Akkor is volt néhány hitvány, de ők messze elkerülték a lakott erdészházakat, mert tudták, hogy ott nem a szekrényben szétszedett állapotban lévő fegyverek vannak, csőre töltöttek, és aki nem az ajtón kopogtat, hanem az ablakon igyekezik meglátogatni az erdészt, az onnan élve nem távozik. Függetlenül attól, hogy körözött gazember, vagy csak egyszerű alkalom szülte tolvaj az illető. Levelezésben állok a fél

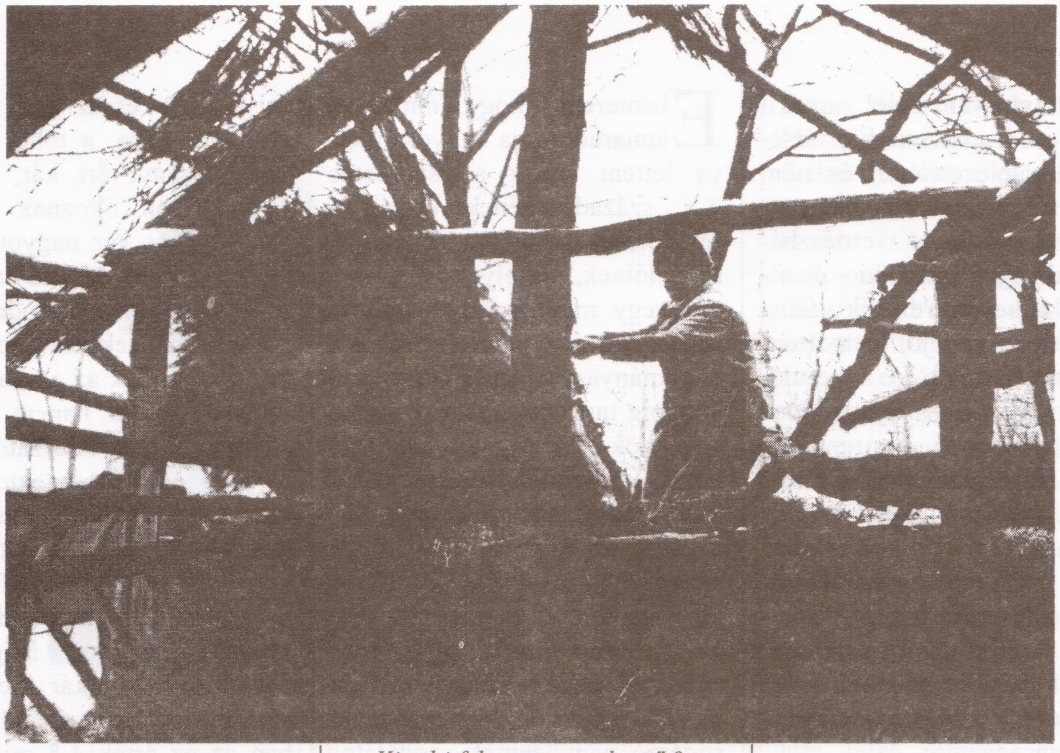

Ki tölti fel az üres vadetetőt?

országgal. Főleg egyszerű emberek keresnek fel leveleikkel, azok, akik olvasgatták írásaimat és úgy érzik, hogy egy húron pendülők vagyunk.

Egyik ilyen levelezőm a nyáron felkeresett Miskolcról, mert mint bevallotta, nagyon kíváncsi volt rám. Szerencsére éppen azokban a napokban tartottuk itt Balatonedericsen a dr. Nagy Endre napokat, ahol nagy ünnepséget rendezett a Klub. Így aztán ezt a kis barátomat is magammal vittem oda. Ámulva nézte az ott látottakat. Most kaptam tőle egy levelet így szól:

„Jelenleg két dolog idegesít: az új törvény-adta bizonytalanság miatt vannak olyan VT-ok, amelyek nem foglakoznak a vad etetésével, mivel nem tudják marad e a terület vagy sem. Szegény vadak sínylik meg. Én egy nyugdíjas barátommal már a saját pénzünkön vett takarmánnyal próbálunk valamit segíteni. Másik dolog az az irdatlan nagy mennyiségű falopás. Erdősorok tűnnek el az utak mentén, de nem kímélik a Bükki Nemzeti Parkot sem! Sajnos tehetetlenül nézzük hogy herdálják el a nemzeti kincsünket az erdőt! Talán valami fog történni itt mifelénk, mert már a TV és a sajtó is foglalkozott az itt történt dolgokkal. Sajnos még a reagálás csak a sopánkodásig jutott el! Elnézését kérem ezért a siránkozásért, de úgy éreztem, olyan embernek kell elmondanom, aki meg is ért, az pedig Dénes bácsi!"

Egy erdészbarátom, akivel majdnem 20 éven át együtt szolgáltam az erdőt, ezeket írja búsan, kesergőn:

„Könyvedben írsz az elhagyott és eladott erdészházakról, amelyek az adott kerülethez tartoztak. Úgy igaz, ahogy írtad! A régi lakásotokat Tölös-pusztán is felszámolták, lerombolták! Két éve jártam szülőfalumban, Zalamerenyén, illetve Irtás-pusztán.

Azt az erdészházat lerombolva találtam, ahol egy életet leélt a nagyapám, édesapám és féligmeddig én is. A jelenlegi kerületvezető Nagykanizsáról jár ki az erdészkerületébe 24 km-ről. Így a kerületét csak munkahelynek tekinti és nem gazdának. Meg is látszik a kerületen! Szaklapokból, könyvekből, újságokból, kollégák elbeszéléseiből értesülök, hogy sajnos így van, vagy ehhez hasonló helyzetben vannak a kerületek, erdészházak. Egyébként - írja szegény barátom - a volt kerületembe ritkán megyek ki. De mit is keresnék ott! Csak a sírás fojtogatja a torkomat, amit ott láthatnék. Meg fájnak a lábaim is, így aztán otthon ülök, és búsulok nagyokat. Vad nincs - kiirtották! A volt kerületemnek nincs gazdája, legalábbis még nem találkoztam vele. Nem is tudom melyik erdészhez tartozik. Falopás és orvvadászat! - ez a jelszó!" - Fejezi be levelét a vén jáger.

Természetesen tisztába vagyok azzal, hogy a szakmával kapcsolatos elképzeléseimnek ma már nincsenek meg a személyi feltételei sem. Egyrészt azért nincsenek, mert az évtizedek óta vadászattal nem foglakozó személyzet amely a VT-nek bérbe kiadott erdőket szolgálja - semmi féle kapcsolata nincs a vadgazdálkodással. Részint az erdészházak megszüntetésével az erdészből 8 órás melóst csinált a szakma tradícióit alig ismerő vezető réteg - néhány részének semmi kötődése nincs az erdészpályához, mert vagy szülői rábeszéléssel, vagy a társadalom irányításával, útmutatásával

került, pottyant bele! - az, kit lekötött az irodai munka, társadalmi elkötelezettsége, és nem utolsó sorban a kényelemhez szokott életvitele. Az erdészházak elhanyagolásával, ki - és eladásával a kerületvezetők városlakók lettek, még jó, ha a munkásjárattal mennek ki a kerületükbe, mert akkor kénytelenek lesznek megvárni a munkaidő végét. Ha saját járművükkel mennek, akkor hagyják ott a munkahelyeket amikor éppen eszükbe jut intézni egyéni dolgaikat a városban munkaidő alatt. És nem az ilyenekre gondoltam, amikor a kerületvezető erdészt, kerületvezető vadásznak is minősítettem.

15-20 évvel a felvetéseim még olyan magától értetődőek voltak:

⇨ hogy szombat-vasárnaponként az erdőkben kódorgó városi népség találkozott az erdésszel benn az erdőn;
⇨ hogy a lövéseket leadó orvvadászt ő érte tetten;
⇨ a fatolvajt sem a rendőrjárőr fogta el az országúton, hanem ő, az erdei rakodóján felterhelés közben;
⇨ és a nyiladékok, erdei utak karbantartására is nagy gondot fordított, mert ő volt szenvedő alanya, ha azok járhatatlanok voltak.

Elismerem, hogy elmaradt, lemaradt tagja vagyok, illetve lettem ennek a csodálatos XX. század-végének, és olyan feltételeket szabok a szakmánk művelőinek, amelyek ma már csak egy megrögzött, begyöpösödött ember agyrémei! Sajnos a hagymányainkat nem csak 2-3 hónapig tartó hóréteg fedi el, de a bükkök meg a gyertyánok nehezen korhadó leveleiből kialakult nuduma takarja be végérvényesen, sőt talán örökre. Mindezekre még rásegít a modern világ valamennyi győztes találmánya a vegyszerektől az űrkutatásokon át a gőz- és gázfelhőket okádó, ismeretlen betegségeket sugárzó nagyüzemek csodálatos boszorkánykonyhái. Az átlagembernek ez így jó, mert mind mondja: a kényelmét szolgálja! Akkor viszont gond egy se!

Több vadorzó bíróság előtt...

Ilyen címek alatt két megyei lapban jelentek meg írások. Elgondolkoztatók ezek a nyilatkozatok, ugyanis van egy megye a Dunántúlon, amelyben két erdőgazdaság tevékenykedik azonos természeti adottságok között, és mégis mások a saját megítéléseik. Az egyik azt mondja: 1990 óta különös odafigyeléssel védi a mintegy 60 ezer hektárnyi területem fekvő vagyonát, a kár mégis évente több millióra rúg. Ennek mintegy kétharmadát teszi ki a fa- és az ipari anyagok eltulajdonítása, a többi pedig a vadállományt ért kár, amit az orvvadászok okoznak. Az évi több milliós kár nagyon tág fogalom! - ami érthető is, hiszen sok esetben nem is tudnak róla! Az elmúlt években - folytatja a cikk- nem csak az eltulajdonított érték nagysága, hanem a tolvajlások és az orvvadászatok száma is növekedett. A megtett intézkedések hatására összességében tavaly már számszerűsítve is értékelhető volt, az 1990-től hat éven át tartó káremelkedést sikerült megállapítani. Míg 1996-ban az okozott kár meghaladta az 5 millió forintot, addig 1997-ben ez az érték 4,5 millió alatt maradt.

Két éve együttműködési szerződést kötött a rendőrséggel, emellett megbízás alapján foglalkoztat a területen őrző-védő vállalkozást, saját részről a kerületvezető erdészek is ellátják a vagyonvédelmi teendőket. Ez utóbbi dicsérendő! - teszi hozzá a cikk olvasója. Az újságíró arra a kérdésre, hogy milyen mértékű az utóbbi időben az orvvadászattal okozott kár? - a felelet: az ilyen természetű kár évente felülmúlja a fél millió forintot!
Ezt viszont hiszi a piszi! Csak gondolkodni kell! Ha csak évente a 60 ezer hektáros területen az orvvadászok elejtenek...

1db. 4-5 kg agancssúlyú bikát, azok trófeaértéke az árjegyzék szerint	1700 DM	187 000 Ft
50 kg hús értéke	8 DM/kg	44 000 Ft
aztán még egy 6kg agancssúlyú	2800 DM	308 000Ft
70 kg hús értéke	8 DM/kg	61 600 Ft
A két bika összértéke		600 600 Ft
Aztán vegyünk még hozzá 1 tehenet	200 DM	22 000 Ft
40 kg hús értéke	8 DM/kg	35 200 Ft
De őzet is elejtenek, legalább is feltehető! 1 db. 150-250 g trófea	250 DM	27 500 Ft
8 kg hús értéke	14 DM/kg	12 320 Ft
vegyünk még hozzá 3 sutát!Kilövése	100 DM	33 000 Ft
15 kg hús értéke	14 DM/kg	23 100 Ft
esetleg lőnek még 2 kocát	500 DM	110 000 Ft
2 süldőt	250 DM	55 000 Ft
a 4 dg húsának súlya 200 kg	8DM/kg	176 000 Ft
Mindösszesen		**1 094 720 Ft**

Hogy kik lehetnek ezek az orvvadászok?

Ha évente csak ennyit vinnének el a vadorzók, akkor nem is lenne olyan borzasztóan nagy a kár! Sajnos a valóság mást mutat! Csak észre kellene venni! De hogyan?

A megye másik erdőgazdasága már őszintébben nyilatkozik:

Képtelenség megbecsülni azt a kárt, amelyet megyeszerte okoznak a vadorzók az erdőgazdaságoknak. Ez az erdőgazdaság is bevallja, hogy évekkel ezelőtt együttműködési szerződést kötött a helyi kapitánysággal, azért, hogy kézre tudják keríteni a vadorzókat. Az erdészek korábban is tetten értek zavarosban halászókat, csakhogy nem volt - és nincs- ahhoz joguk, hogy elcsípjék az erdők vadállományát módszeresen kiirtókat. Kell, hogy ott legyen mellettük a rendőr, aki hivatalos közegként intézkedni tud a rablóval szemben.

Itt már megáll az ész! Hiszen a kerületvezető erdész hatósági közeg, egyenruhát, hatósági jelvényt, hatósági igazolványt kapott, amikor felesküdött és szolgálati fegyver van a kezében. Ez a személy a törvény előtt egy nagy nulla! De igaza is van! Hiszen nem lakik a kerületében, azt csak úgy látogatja a városból, a fegyverét nem hordja magával, mert csak aggság neki, az egyenruhát meg szégyenli, inkább a lezser farmert viseli. És az ma már olyan magától értetődő is, sajnos a szolgálat vezetés nem áll hivatása magaslatán! Az is lehet, hogy a hivatásérzet is hiányzik napjaink erdészeiből? Lehet! Rátermettség volt régebben az első feltétele annak, hogy valaki erdész lehessen. Nem mindig biztos ám, ha valaki matek-zseni, hogy az majd megállja a helyét, vagy kiváló röplabdás volt diák korában.

Volt időszak, amikor abból is nagy előnye származott a jelentkezőnek, hogy a papa ún. „ellenálló volt", mivel 1940-ben seggberúgott egy csendőrlovat, amikor a csendőr nem ült rajta. Hát ezeknek issza a levét most a szakma!

Tovább olvasom a cikket:

A vadorzók rafináltan kegyetlenek, acéldrótból hurkokat vetnek ki, hogy a vad éjszaka rátaláljon, majd kínlódva kimúljon. Ha fejjel rohan a hurokba megfullad, ha lábára szorul a hurok, fogolyként éhen hal. Általában ezekre a helyekre előre beetetnek, majd később kifeszítik halált osztó drótjaikat. A vadászok hetente 40-50 ezret szednek összse az erdőkben. Mind gyakoribb, hogy a hangos lőfegyverek helyett a hangtalan nyílpuskával terítik le az áldozataikat. Nincsenek tekintettel az állat állapotára - pl. hogy vemhes -, s arra végképp nem, hogy az adott időkben vadászati tilalom van.

Hogy kik lehetnek ezek az orvvadászok? - teszi fel a kérdést az újságíró. Nem a társadalom felső rétegéhez tartoznak, annyi bizonyos. De ki gondolná, hogy ilyen ügybe belekeveredett - bíróság elé állították - az egyik megyénk beli kertbarátkör elnökét is, akinél átalakított fegyvereket találtak a bűnüldözők. Később eltüntette hűtőjéből a lefoglalt vadhúst! A megyeszékhelyen arról suttognak az emberek, hogy van olyan étterem, amelyikben ilyen illegális úton vándorol az őz- és vaddisznóhús.

Annyi bizonyos, olcsóbb a rabsictól venni az idővel tálra kerülő finom falatokat, mint a vadértékesítő cégektől. Tavaly ennek az erdőgazdaságnak közel 2 milliós kárt okoztak. Szakemberek szerint ez csak a jéghegy csúcsa. A helyszínről elvitt állatokról nincs statisztika, a kárt csak becsülni lehet. Hány és hány vadtetem került nejlonzsákba, autók csomagtartójába, vagy egyszerűen hátizsákba!

Ezek után most már bátran megkérdem, hogy csodálkoznak-e, ha a fentiektől keserű lett a szám íze?

Wentzely Dénes

OKTATÁSI, TERMÉSZETVÉDELMI, EGÉSZSÉGÜGYI, VÍZÜGYI, ERDÉSZETI INTÉZMÉNYEK, ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ALTERNATÍV ÉLETMÓD KERESŐK ÉS ÖNKORMÁNYZATOK!

A TERMÉSZET (=egészséges, élő környezetünk) PUSZTULÁSA NEM ÁLLT MEG a természetvédelmi intézmények tevékenységének, a természetvédelmi törvények rendelkezéseinek hatására. A kisebb kár okozása legföljebb lassíthatja a teljes pusztulást, de nem állítja meg azt. Már csak azért sem, mert léteznek élettelen környezeti hatások is, amelyek veszélyeztetik maradék természeti értékeinket.

Ezen PROBLÉMÁK MEGOLDÁSÁRA KÍSÉRLETET INDÍTUNK ökoszisztémáink természetes állapotának felújítása (helyreállítása, regenerálása), valamint az ember és az ökoszisztéma kölcsönösen előnyös viszonyának kialakítása érdekében.

A kísérlet elvi (szakmai, tudományos) alapja a természetes ökoszisztémák önregeneráló (természetes, egészséges, ép állapotot fenntartó vagy visszaállító) törekvése és képessége, valamint a mi képességeink ennek a törekvésnek a megismerésére és segítésére.

VÁRJUK mindazok JELENTKEZÉSÉT vagy csatlakozását, akik területükkel, idejükkel és erejükkel, tudásukkal vagy érdeklődésükkel részt kívánnak venni ebben a kísérletben, esetleg már maguk is hozzákezdtek ilyen kísérletekhez. Kérjük, jelezzék: ki miben kér segítséget, ki miben tud segíteni.

A kísérlet kezdeményezői: Dr. Halász Ferenc erdőbirtokos, Dr. Takács Géza erdőbirtokos, Soproni Egyetem Növénytani Tanszék, ELTE Növényélettani Tanszék, KÉE Rovartani Tanszék, GATE Állategészségügyi Tanszék

AMIBEN MÁR SEGÍTENI TUDUNK:

➲ természet-felújítási technológiák (mentesítés, a populációgazdagság növelése, talajregenerálás, vízvisszatartó vízrendezés, a szukcesszió gyorsítása, fölhagyott szántók, legelők, egyéb parlagok beerdősülésének megindítása, génbankok létesítése, régi kultúrnövényeink és háziállataink szaporítása, az ősi ártéri gazdálkodás fölélesztése, erdei gyümölcstermesztés, méhészet, gombatermesztés, algatermesztés, az emberi ürülék komposztálása, stb.)
➲ bemutató terület akácosnak természetes erdővé való visszaalakítására
➲ felújítási tervek készítése
➲ szakirodalom

Karakai Tamás
IV.vmh.

Kiigazítás:

A 16. Oldalon található felhívást Dr. Halász Ferenc magánerdő birtokos tette közzé

(szerk.)

NAPJAINK JELES ERDÉSZEI - KECSKEMÉTEN

Kecskemétnek különös vonzereje volt korábban is, ma is az alkotó szellemiséggel megáldott, tehetséges emberek kibontakozásához. Igazolásul a jelen század irodalma egyik óriásának, Németh Lászlónak kecskeméti kapcsolatait elemző könyv (Heltai Gábor: A kecskeméti valóság. Németh László és a Hírös város) egyik idézetét veszem elő. Farkas P. József, az egykori Kecskeméti Lapok szerkesztője egy helyen azt írta: *„Büszkék vagyunk arra, hogy a huszadik századi magyar művelődéstörténet, politikatörténet kutatói jó néhányszor hivatkoznak Kecskemétre”.* Vagyis a város korábban sem, ma sem szűkölődik kreatív alkatú emberekben. Ezt az újonnan létesült közgyűjtemények (Népi iparművészeti alkotások múzeuma, Szorakatémusz játékmúzeum, Tűz-zománc Múzeum, Zwack Péter likőrmúzeuma) és az új megyei könyvtár, de leginkább a Kodály alapította Ének-zenei Általános Iskola és Gimnázium új épülete a XXI. század igényeihez igazodó felszerelése beszédesen bizonyítja.

Úgy vélem szakmai elfogultság nélkül megkockáztathatom azt az állítást, hogy az erdészetnek is megvannak a maga kiválóságai. Közülük szeretnék néhányat - a teljesség igénye nélkül - koruk szerint sorrendben megidézni.

FARAGÓ SANYI BÁCSI. Nevét nem tudom Faragó Sándor erdőmérnöknek írni, mert ugyan ez a hivatalos titulusa, de őt így nem szokták szólítani. Falujában, a Kecskeméttől nem messze fekvő Kerekegyházán, ő mindenkinek csak Sanyi bácsi. Kollégának, bolti eladónak, tanyáról faluba betévedt embernek egyaránt. Az ötvenes évek elején alapított kísérleti erdészet kísérletvezetője. Az Erdészeti Tudományos Intézet kutatójaként dolgozott. Feladata az intézet budapesti központjában, vagy messze fekvő kísérleti állomáson dolgozó kutatók terveinek kivitelezése, adatgyűjtés a már meglévő kísérletekben. Vagyis szolgáltatás a többi kutató számára. Ezért aztán saját kutató munkája háttérbe szorult. De a feketefenyves helyi fatermési táblája, néhány fontos homoki fafaj termőhely igényeinek meghatározása, talajvíz-kutak és a kertjében felállított meteorológiai észlelő állomás adatainak gyűjtése, akácmag-termesztő ültetvény létesítése, homoki cserjék és fák gyökérfeltárása kötődik nevéhez saját munkaként.

Amikor az ötvenes évek végén megismertem, motorja hátán lovagolt. Akkor csak így lehetett a homoki erdőben gyorsan eljutni egyik helyről a másikra. Sokszor ültem a háta mögött és mindig megcsodáltam azt a biztonságot, ahogy a térdig érő, laza homokban is sikerrel elkormányozta járgányát. Ősz haja, kreol arcszíne jellegzetes volt. A motort akkor sem tette le, amikor az idő hidegre fordult. Képes volt még decemberben is elmotorozni a déli határrészen fekvő kelebiába, amikor a hőmérő -5 °C-ot mutatott. Őt azért említem a kiváló erdészek sorában, mert kevés ember volt képes annyi szeretetet, őszinte szívbeli jóságot sugározni magából, mint ő. Nem lehetett olyant kérni tőle, amit jó szívvel nem akart volna azonnal teljesíteni. Ami szememben naggyá teszi, az a bensőséges szeretet és gyengédség, amivel 90 évet túlélő, szeme világát elveszített, idős édesanyját gondozta. És ugyanezt tette hasonló korú anyósával is. Ez nála természetes dolog volt, miként az is, hogy hatvan éves együttlét után is úgy tudja szólítani párját, ahogyan szerelmes fiatalember teszi újdonsült hitvesével. Eldurvult világunkban a szeretet fényével tud világítani most is. Ezért „Sanyi bácsi” és nem „mérnök úr” vagy Faragó elvtárs vagy hasonló, rideg hivatalos megszólítású ember.

❖❖❖

VÁN LÁSZLÓ erdőmérnök. Kiskunhalasi születésű, kertészcsaládból származó kolléga. Az utóbbi magyarázza vonzódását a erdőművelés iránt. Több évtizeden keresztül irányította a Duna-Tisza-közi új erdők telepítését, gondozását. Mindent tudott, amit homokon az erdőkről tudni kellett. Oroszlánrésze

volt abban, hogy a II. világháború utáni 6,5 %-os táji erdősültség napjainkra maghaladta a 14 %-ot. Csendes, halk szavú ember, soha sem hangerővel érvel, hanem megalapozott szaktudásával ér el nagyszerű eredményt. A Halas környéki homokon bontakozott ki tehetsége, majd ezt folytatta Bács-Kiskun megye egész homoki térségében. A születő kecskeméti arborétum szaktanácsadója ma is, nyugdíjas korában. Szakvezetője fiatal kollégáknak, pályát most kezdő szakembereknek. Szelíd, békés természete megóvta attól, hogy bárki is ellensége legyen, a tiszteletet parancsoló tudás mindenkit barátjává tett.

❖❖❖

DR. HORVÁTH LÁSZLÓ erdőmérnök, c. egyetemi tanár, a Bugaci Erdészet korábbi vezetője. Ma már visszavonult nyugdíjas, de természetes újulatról gondoskodott, erdőmérnök fia foglalja el egykori helyét. Horváth László azért példaértékű ember a szememben, mert az emberi alkotóerő megtestesítője. Akkor érkezett Bugacra, amikor oda csak madzagvasútnak nevezett, keskenyvágányú vasút vezetett. Burkolt út nem volt, de villany sem világított, helyette egy aggregátor adta az áramot, szemrontó vibrálása aligha csábított bárkit is tartós olvasásra. Csak arra volt elég, hogy a vadászházban az ember meglássa az előtte tányéron párolgó étket. Ebben a helyzetben Horváth László ahhoz nyúlt, ami a legkézenfekvőbb. Agytekervényeit hozta mozgásba és az egyetemen tanult ismereteit kamatoztatta. Többféle erdőtelepítési módszert dolgozott ki és hogy ez nemcsak üres játszadozás volt, a sok ezernyi hektáron szépen díszlő új erdő igazolja. A bugaci erdészeti fűrészüzem ma már jobbára ezeknek fáját dolgozza fel és varázsolja jövedelmezővé az éppen nem termékenységéről híres, alig-alig megszelídített futóhomokot. Az erdősítési módszerhez kívánkozó hosszúgyökerű fenyőcsemete előállításának is megtalálta a módját és így minden részművelet igazodik egymáshoz, így kerekedik ki belőle a megújuló erdő szépen zöldülő képe. Buzgalmában még a homokot is megőrölte, hogy javítson vízháztartásán. Az alkotó kedv, az újra törekvés az, amit hallgatóim számára példának állíthatok, ebben mutatkozik Horváth László igazi nagysága.

Az erdészet irányítójának nemcsak új módszereket kell kidolgoznia, hanem az ehhez szükséges munkaerőt is oda kell kötnie az isten háta mögötti területhez. Azt Horváth László parcellázása, családi házak építésének segítésével érte el. Az erdészet telephelye közelében sorakozó házak gazdái biztosan ott fognak dolgozni az erdőn.

E vonatkozásban Horváth László méltó utóda a két háború közötti bugaci erdőgondnokság vezetőjének, Bakkay Józsefnek, aki Kecskemét város erdőmestere lévén, szerepet kapott a kisvasút vonalának megtervezésében. Úgy csinálta, hogy tanyák sorozata fűződjék fel a vasútvonalra és ezzel a személy- és árufuvarozáshoz mindig fizető keresletet teremthessen. Jórészt ez a körülmény mentette meg a bugaci kisvasutat a felszámolástól, amikor divat volt vasútvonalakat megszűntetni. Horváth László sokoldalú szaktudását dicséri a mesterséges fácánkeltető és nevelő működtetése, az Alföldfásítási Múzeum környezetének kialakítása, csupa olyan vonzerő, amivel a magyar erdész odacsalogathatja a szakmabeli, de laikus érdeklődőket is.

❖❖❖

DR. GŐBÖLÖS ANTAL erdőmérnököt sokak számára nem kell bemutatnom, mert a kecskeméti Erdőfelügyelőség igazgatójaként majd minden jelentős szakmai rendezvényen ott van. Kiváló erdészpolitikus, aki a táji adottságokra építve nagyszerűen talált arra a területre, ahol maradandót lehet alkotni. Szervezőképessége lendítette mozgásba az erőket az egyre terebélyesedő kecskeméti arborétum kialakításához is. Itt nemcsak sokféle fa- és cserjefajt figyelhetünk meg, hanem ezekből erdőt telepítettek és ezzel teremtenek a kecskeméti arborétumnak a többitől eltérő és egyben erdészeti jelleget. Nem hiányozhatnak innen az olyan létesítmények, mint a kilátótorony, a tűzrakó helyek és hasonló, az embert szolgáló berendezések sem. Egy közeli dombról szemlélve erdőrengetegnek látjuk az arborétumot, a városi polgár számára szépen gyarapodó lehetőséget teremt a zöldbe tett kiránduláshoz, a természeti szépség élvezetéhez.

Az arborétumnak megvan a maga tudományos alapja is. Digitális térkép a domborzatról, gondosan kivitelezett talajtérkép, ami a modern számítástechnika eszközeivel teremti meg a szemléletességet. Gombnyomásra megtudhatjuk, hogy hol, milyen talajtulajdonságok rejtőznek a szépen díszlő fák alatt. Le-

hetőség van itt arra is, hogy a korábbi szántó beerdősítése utáni élővilág megjelenésének folyamatát természetbúvárok figyelhessék. Tanulhat az arborétumból a szakember is, de a természet iránt érdeklődő diákgyerek vagy idős felnőtt is.

Ha Gőbölös Antal nevét leírtam, aligha lehet említés nélkül hagyni a pusztaszeri emlékhely kialakításában játszott jelentős szervező szerepét. Az erdő és ember kapcsolatát bemutató kiállítás, a talajgyűjtemény és sok-sok más gyűjtemény az ő lelkes kezdeményezése nyomán gyűlt össze. Ezek a kiállítások méltó párját képezik a bugaci Alföldfásítási Múzeum ugyancsak általa szervezett belső gyűjteményének. Gőbölös Antalban az erdők táji szerepét átérző, kiváló szervezőképességgel rendelkező szakembert tisztelhetünk.

❖❖❖

SZULYOVSZKY LÁSZLÓ kerületvezető erdész. Kecskeméttől 10-12 km távolságra fekvő Nyíri-erdő közepén lakik, egyike az ottani három kerületvezetőnek. Ez az erdő természetjárók kedvence lehet. Nagy része megőrizte az ősi, Duna-Tisza-közi erdők képét. Nagyranyúlt, idős tölgyek csoportjai, köztük a homoki erdők legszebbjei, a tavasszal ezüsttel fakadó, lágy pasztellszínekkel ékes, világos törzsű fehérnyárak. Alattuk sokféle fajból összeállt dús cserjeszint, de a gyepszint is kínál látványosságot. Különösen május tájékán, amikor az illatozó gyöngyvirág és a széleslevelű salamonpecsét fehér virága megjelenik. Az erdők alját ékesíti a sárga színű mezei aggófű, még inkább a sárga és bíbor színekben pompázó pártájú sárga nőszirom. Az erdők között, a buckák hátán, nyílt és zárt homokpuszta-gyepek borítják. Mindez tarka mozaikot alkot, amit nem ront el egy-egy fenyves vagy akácos folt sem.

Szulyovszky Laci ebben a környezetben dolgozik. Házáról készített diafelvételemet szívesem mutatnám be hallgatóimnak, ha az erdők szépségéről szólhattam nekik. Mert az erdőbe pompásan beleillő környezetet teremtett magának. Kertjének kerítése is hosszában félbevágott, tisztításkor előkerült, majd lakkozott fenyőfa. Az ebből alakított keresztrácsozásnál erdőbe ellőbb kerítést aligha lehet elképzelni. A ház környékét változatos összetételű fák sokasága teszi vonzóvá, kellemessé.

Szulyovszky László azzal tette nevezetessé magát, hogy az 1848/49-es szabadságharc emlékeit gyűjtötte össze. Tárgyi emlékeket, könyveket, képeket. Ez utóbbiak gyakran másolatok, de arra kiválóan alkalmasak, hogy nemzeti történelmünk eme dicsőségekkel és tragédiákkal átszőtt története kibontakozzék a látogató szeme előtt. Enne akkor van igazán jelentősége, amikor iskolás gyermekek járnak arrafelé. Végre valaki, aki a hazafias érzést ezen a módon kívánja elmélyíteni! Gyűjteménye egy elhagyott erdészházban kapott helyet, előtte szép tisztás, enyhén buckás hátakkal. Az egyik tetején fából készült kápolna az istentisztelethez, csendes áhítathoz szükséges minden kellékével, a másik dombháton pedig esőbeálló azoknak, akiket ott ért a zivatar. És szétrakható ülések fakuglikból, kiváló lehetőség erdei iskolai oktatás számára.

A házzal szemben az aradi vértanuk emlékműve és egy idős hársfa-karéj tisztásának közepén tűzzománc kompozíció. A kecskeméti Ének Zenei Általános Iskola tűzzománcos diákjainak munkája. Itt megint egy lelkes embert kell megneveznem, Rajz Istvánné tanárnőt, gyerekeim egykori Évanénijét, egy csupa szívvel és szeretettel megáldott nagyszerű embert, akinek jóvoltából tucatnyi gyerek tölti szabad idejét tűzzománc készítéssel. Egynémelyik közülük már művészi tökélyre fejlesztette képességeit.

Mindez egy helyen, vonzó kirándulás célpontként egy tipikus homoki erdő közepén és a szokványos kerületvezető erdész feladatokon is túlnéző, betegsége ellenére is lelkesedést, belső késztetést megőrző ember keze nyomán.

Nem kívánom a kiváló erdészek felsorolását folytatni. Jószerivel akadna még belőlük, de a Soproni Műhely egész számát nem lenne helyes önző módon kisajátítanom. Olyan példákat, a mai köznapi élet hőseit kívántam fiatal kollégáink előtt felvillantani, akik alkotóerejükkel, szervezőképességükkel, emberi nagyságukkal tudtak kiemelkedni az átlagemberek sorából, és ezzel gazdagítani hazánkat.

Legyen ez a rövid ismertetés tisztelgés az alkotó ember előtt és szolgáljon például eljövendő pályatársain számára.

Dr. Szodfridt István
prof. emeritus

MÁRCIUSBAN ÚJRA KAPHATÓ AZ ERDÉSZETTUDOMÁNYI KÖZLEMÉNYEK XXVII. KÖTETE:

TOMPA KÁROLY: ÖTVEN ÉVI JEGYZETEIMET LAPOZOM

Budapest, 1996. 248 oldal - memoárja.

Az OEE Erdészettörténeti Szakosztály elnökének, Oroszi Sándornak, s Soproni Műhelynek és a soproni Erdélyi Körnek fáradozása nyomán ez év márciusában másfélszáz példányban utánnyomásban újra megjelenik ez az értékes memoár. Az 1996. év végi kiadás ugyanis hamar elfogyott és sokan keresik.

A kötetről szép értékelés jelent meg a Profi ERFA-ban (Király Páltól), a Soproni Szemlében (Szitás Józseftől), és a Háromszékben (Benkő Leventétől), stb., az Erdészeti Lapokban is történt rá rövid utalás (Borbély Józseftől).

Az utánnyomás alkalmából - mint a könyv egyik lektora és a Szerző kortársa - szükségesnek érzem néhány megjegyzés közreadását. A hézagpótló munka sokféle témát ölel fel. Ezért akár szakember, akár „laikus" olvassa, észre kell vennie szerzőjének nemes emberi és erkölcsi magatartását. Megható és példaértékű, milyen szeretettel, szívet melengetően emlékezik a szülőföldről, s Székelyföld szépséges tájairól és a székely emberekről. Elismerésre méltó a család és a nagycsalád, az emberek és a nagyemberek, az iskola és a tanítók, tanárok nevelő hatásának a leírása, az onnan elszármazottak összetartása még öregebb korukban is. Az a hazaszeretet, amely a Szerző soraiból sugárzik, amit a szülői ház, a kisbaconi református parókia légkörében szívott magába - sajnos sokszor hiányzik a mai fiatalabb nemzedékből.

Egy gondolkodó, kutató erdőmérnök és egy sokoldalú tevékeny közéleti ember mozgalmas életútján keresztül pillanthatunk bele a könyv segítségével a soproni egyetemi hallgatók háború alatti és háború utáni életébe. A Szerző, ahol kellett érzelmesen (néhol érzelgősen), ahol pedig úgy kellett, szigorú tudományossággal ír. A műben próza, vers, leírás, értekezés, könnyed és humoros, szikár és szárazabb formák váltják egymást olvasmányosan.

Tompa Károly jól, szemléletesen írta meg a gyermek felnőtté alakulását, az ifjú felkészülését, az „ember" küzdelmeit a korral, az élete őszbehajlását, a szívós küzdelmeit nemcsak magáért és családjáért, hanem a közért, a társadalomért, az örömöket és bánatokat, a sikereket és kudarcokat, a barátságot és a sokszor méltatlan bánásmódot, ami őt és környezetét érte, a fennmaradást, a hitet és a reményt.

Naplói, gyűjteményei - bár azokból sok elveszett - értékes emlékeket, dokumentumokat őriztek meg az egyéni és családi életről, a diákkorról, az egyetemi életből, az oktató és kutató munkából, a tanár-diák viszonyról, a munkatársakról, a támogatásokról, a vezetők és beosztottak viszonyáról, sokszor hiánypótló történésekről. Ez a munka is bizonyítja, hogy jelen időben memoárt írni igen nehéz feladat. Jellemző e memoárra, hogy szerzője őszintén, fenntartás nélkül, mintegy önmagának, saját szubjektumának lencséjén keresztül örökít meg olyan eseményeket, amelyek egyébként talán soha nem kerültek volna papírra, vagy pedig egészen más megfogalmazásban.

Nyugodt lelkiismerettel írhatom: Ez ő, Tompa Károly. Ilyen volt a megélt kor. Lássátok. Tanuljatok belőle.❑

ZILAHI JÓZSEF

E nagyon hasznos munka a Vörös Cédrus Könyvkereskedésben vásárolható meg, vagy rendelhető meg (9400-Sopron, Mátyás király u. 34 / 675 forintért.) A bolt vidékre, postautalványon feladott 675 forintért szállítja - portó felszámítása nélkül-.

MIT KELL TUDNI AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI TANÁCSRÓL?

Az Országos Erdészeti Tanács létrehozásáról, az 1996. évi LIV. törvény, a földművelésügyért felelős miniszter útján intézkedik. A törvény 99. §-nak /2/ bekezdése szerint: „Az Országos Erdészeti Tanács tevékenységével elősegíti az erdőgazdálkodói érdekeltség és az erdőhöz fűződő kérdések közötti összhang megteremtését."

A törvény 99. §-nak /3/ bekezdése szerint: „Az Országos Erdészeti Tanács a miniszter felkérése alapján, véleményt nyilvánít:

a. / az erdészetet érintő jogszabály tervezetekről,
b. / az erdészet gazdasági szabályozási, valamint hosszú távra szóló fejlesztési irányelveiről,
c. / az erdők vagyonkezelésével összefüggő egyes kérdésekről,
d. / a miniszter által meghatározott erdészeti témakörökben"

A Tanács alakuló ülésére az 1999. év első munkanapján, január 4-én került sor. A Tanácsnak 17 tagja van. A tagok megbízása 3 évre szól. A tanácsi munka adminisztratív teendőinek elvégzését a Földművelési és Vidékfejlesztési Minisztérium Erdészeti Hivatalára bízták. A Tanács elnöki teendői ellátására a tagok, a Soproni Egyetem rektorát Dr. habil. Koloszár Józsefet, a titkári feladatok elvégzésére, Holdampf Gyulát a FVM. Hivatal osztályvezetőjét választották meg.

A TAGOK NÉVSORA:

1. - Dr. Koloszár József, a Soproni Egyetem rektora, elnök
2. - Dr. Mátyás Csaba az MTA Erdészeti Bizottság képviseletében
3. - Dr. Führer Ernő az Erdészeti Tudományos Intézet főigazgatója
4. - Horváth Ferenc az Agrárkamara képviselője
5. - Káldy József az Országos Erdészeti Egyesület elnöke
6. - Dr. Rónai Ferenc a Roth Gyula Szakközépiskola igazgatója
7. - Dr. Kárpáti László a Fertő Hanság Nemzeti Park igazgatója
8. - Müller János Gyulaji Erdő és Vadgazdaság Rt. vezérigazgatója
9. - Fejes Dénes Nyirségi Erdőgazdasági Rt. vezérigazgató h.
10. - Nyúl Bertalan osztályvezető, Gemenci Erdő és Vadgazdaság Rt.
11. - Balsai Sándor erdőigazgató, Kisalföldi Erdőgazdaság Rt.
12. - Telegdy Pál elnök, magánerdő-gazdálkodók képviseletében
13. - Bogoméri Gáspár tanácsadó a magánerdő-gazdálkodás területén
14. - Posgai Attila Állami Erdőrendezési Szolgálat Miskolc, ügyvezető igazgató
15. - Stein József ÁESZ. Miskolci Igazgatósága
16. - Nádas József ÁESZ. Kaposvári kirendeltség
17. - Holdampf Gyula osztályvezető, FVM Erdészeti Hivatala.

A tanács minden tagja okleveles erdőmérnök. Ez, valamint a sokféle területi és munkaköri elfoglaltságú összetétel, a Tanács elé kerülő kérdések megtárgyalásához, széleskörű országos információs bázissal is szolgál.

Ha meggondoljuk, hogy a privatizált, magántulajdonú mintegy 700 ezer ha erdővagyon, nem elhanyagolható részére nézve még máig sem megoldott, nincsen befejezve a tulajdonba adás, számos a teendő a szakszerű erdőgazdálkodás feltételeinek megteremtése terén, a népegészségügy szempontjából is fontos nemzeti érdeket képviselő feladat és célkitűzés, az erdősültség 25-26 % -ra való növelése, 700-800 ezer ha szántó, mezőgazdasági földterület erdősítési programjának mielőbbi elindítása, ehhez a hiányzó jogalkotási és pénzügyi háttér sürgős létrehozatala, a Tanács erdőügyet érintő javaslattevő munkája nem mindennapi fontosságát húzza alá.

A szakmai igények, észrevételek a hatalom képviselőihez való eljuttatása révén, a Tanács fontos közvetítő szerepet is el kell lásson. Egyetemünk ifjúsága is élhet azzal a jogával, hogy jól átgondolt észrevételeit, javaslatait az Országos Erdészeti Tanács tudomására hozza.

Dr. Somkuti Elemér

AKNAVESZÉLY

Az elmúlt néhány évben egyre gyakrabban láthatunk idő előtt megbarnult koronájú, lombját vesztett vadgesztenye fákat. A leveleken megjelenő foltokért, a levelek elszáradásáért a vadgesztenyelevél-aknázómoly (Cameraria ohridella) hernyója a felelős.

1985-ben Macedóniában, az Ohridi-tó mentén, két szarajevói kutató, *G. Deschka* és *N. Dimič* új lepkefajt írt le. Röviddel a felfedezést követően, a *Cameraria ohridellanak* keresztelt moly megkezdte hódító útját. A várható hazai megjelenésére már 1993 tavaszán felhívták a figyelmet és még abban az évben megtörtént az első kártevők begyűjtése a Dunántúlon. 1994-ben már a Dunántúl jelentős részén regisztrálták a fajt, 1995-ben gyakorlatilag már az ország egész területén megjelent és tetemes károkat idézett elő, különösen a városi parkokban és fasorokban.

A vadgesztenye - aknázómoly (*Cameraria ohridella*) a sátoraknás molyok (*Lithocoletidae*) családjába tartozik. A családba tartozó többi fajhoz hasonlóan az alkonyati órákban és a hajnali szürkületben repülő moly. Jó szemre, de inkább egy kézi nagyítóra van szükség ahhoz, hogy megláthassuk, milyen szép kis jószág ez a mindössze 6-8 milliméternyi lepke. Fényre nem szívesen megy, nappal a vadgesztenyefák ágain, levelein, a törzs kérégén pihen, összecsukott szárnyakkal. Ha megkocogtatunk egy ágat a levelek felszínéről tüstént felrebbenek a drappos színű lepkék. Az ajaktapogatói aprók, előreállók, fonalszerűek. Mivel a szájszerve táplálkozásra nem alkalmas, a lepke néhány napos élete során nem is táplálkozik, csupán a fajfenntartásnak él. A levelek színére egyesével lerakott tojások után a nőstény elpusztul.

A kikelő hernyók azonnal a levél belsejébe rágják magukat úgy, hogy a levél színén és fonákán lévő bőrszövetet érintetlenül hagyják. Az elkészített akna igen jellegzetes, mert a hernyó a megszilárduló szövedékével alászövi az epidermiszt, amelyet ezáltal jellegzetesen összeráncol. Így a legtöbbször a megnyúlt foltakna fölött pergamen szerű hártya húzódik végig - innen a családra utaló sátoros elnevezés. Az aknák színe kezdetben világos, majd

Az aknákkal tarkított levél

később megbarnul, számuk a kártétel mértékétől függően változó, a levél egész felületét is beboríthatja. Az erősen károsodott levelek idő előtt összesodródnak és lehullanak. Az erősen fertőzött fákról szeptember második felében a lomb teljesen lehullik és a fák nagy része másodvirágzásra kényszerül. Ez a folyamat nemcsak a fák esztétikai értékét csökkenti, hanem több évi ismétlődés esetén, az erősen károsított területeken a gesztenyefák pusztulását is előidézheti.

A bebábozódás is az aknában történik, melyhez a hernyó fehéres gubót készít az akna egyik végében.

A hazai vegetációs időszak alatt a lepkének három generációját figyelték meg a kutatók. A vizsgálatok szerint az áttelelő nemzedék rajzásának kezdete május elejére, az 1. nemzedéké július a 2. nemzedéké pedig augusztus közepére tehető. A tavasszal kikelő molylepkék elsősorban a fa alsó koronarészén elhelyezkedő levelekre rakják tojásaikat. A második és harmadik nemzedék tojásait a még egészséges levélrészekre rakja, így előfordul-

hat, hogy tömeges elszaporodás esetén augusztusra már egyetlen ép, zöld levél sem marad a fákon.

Védekezési lehetőségek

Nyilvánvaló, hogy egy faj ilyen mértékű elszaporodását számos, egymással szoros kapcsolatban álló tényező (kedvező környezeti feltételek, fogékony gazdanövény, agresszív károsító stb.) képes előidézni, amelyek közül ki kell hangsúlyozni a természetes ellenségek fontosságát.

Mivel a Cameraria nemzetség többi faja Észak-Amerikában különböző tölgyfajokon, Közép-Ázsiában fűzféléken elterjedt, ezen fajok természetes ellenségeinek felhasználása lehet járható út a károsító visszaszorításában. A kutatók reménye szerint a hazai gyümölcsfajokon elterjedt aknázómolyok parazitoidjai, a fémfürkész és gyilkosfürkész fajok is egyre több helyen fedezik fel az új kártevőt. E parányi jószágok a moly hernyójában fejlődnek ki, miközben azt elpusztítják.

A felmérések szerint a parazitoidok - elsősorban a *Minotetrastichus ecus* - már kisebb-nagyobb mértékben mindenütt megjelentek, és nemzedékszámuk növekedésével igazodnak a károsító tömegszaporodásához. Az erősen veszélyeztetett helyeken azonban nem várhatunk arra, hogy a természetes ellenségek által csökkenjen le a károsító egyedszáma. Ilyen esetekben elkerülhetetlen a vegyszeres védekezés alkalmazása, amelyet a fák tulajdonosai (KPM, Önkormányzatok, magánszemélyek) többnyire anyagi okokra hivatkozva nem végeztetnek el.
Amíg a gyümölcsösökben az aknázómolyok ellen hatékony technológiák állnak rendelkezésre, addig a vadgesztenye-aknázómoly esetében számos probléma nehezíti a védekezést.
Mivel a hazai vadgesztenyék többsége sűrűn lakott területeken találhatók, a szer kiválasztásánál alapvető szempont, hogy közterületen is alkalmazható és környezetkímélő legyen. A rovarölő szerek közül kizárólag a munkaegészségügyi várakozási idő nélküli kitinszintézis-gátló, valamint a *Bacillus thuringinensis* hatóanyag tartalmú készítmények jöhetnek számításba. Több szakember vizsgálata, kísérleti eredménye bebizonyította, hogy jelenleg a rajzásdinamikához igazított, a fa lehető legnagyobb felületét érintő kitinszintézis-gátló szer

rel történő vegyszeres védekezés a leginkább hatásos. (NOMOLT 15 SC, 0,75 l/ha dózisban, fánként 16 l permetlé felhasználásával.)

A vegyszeres védekezések eredményeként megállapították, hogy a permetlével érintett leveleken az aknák csak kis számban alakulnak ki, a levelek még szeptember végén is zöldek maradnak. A permetlével hiányosan borított koronarészeken az aknák száma jelentős mértékű, a levelek korán megbarnulnak, majd lehullanak.

A legegyszerűbb védekezési mód, ha a lombhullást követően a leveleket - s ezzel együtt a bábokat - összegyűjtjük és elégetjük, amely által megtizedelhetjük a jövő évi első molylepke nemzedéket.

Úgy gondolom, hogy követendő lenne mindazok példája, akik már eddig is megtették a szükséges védekezést annak érdekében, hogy ne lássák betegnek azokat a fákat, amelyeket minden ember már kisgyermek kora óta ismer.

Szűcs Ferenc
IV. emh.

IRODALOM

Ábrahám G. - Havasréti B. - Lakatos F. (1998): A vadgesztenyelevél -aknázómoly elterjedése és károsítása Győr-Moson-Sopron megyében. Növényvédelem 34 (3).
Dr. Szőcs G. - Dr. Balázs K. Kerényiné Dr. N.K. et al. (1997): Óriás fák parányi réme. ÉT. 1997/46.
Reider I. -Szeőke K. - Tóth B.: A vadgesztenyelevél-aknázómoly hazai elterjedése és a védekezés lehetőségei.

MEGHÖKKENTŐ (DE NEM MESE)

1998 szeptemberétől megújult a Hallgatói Önkormányzat és nagy lendülettel vágott neki munkájának.

Első lépésként a választások utáni napon kibővített vezetőtestületi ülésen mutatkozott be a HÖK vezetése, a kari- (intézeti-) és egyetemi tanácsi delegáltak, valamint a diákszervezetek vezetői. Igényként jelentkezett az egyetem vezetői és az egyetemet támogató gazdálkodók részéről, hogy a hallgatóság kéréseivel egységesen jelenjen meg. A fenti ok miatt, illetve az „egységben az erő" elcsépelt közhely alapján megpróbáltuk megteremteni az egyensúlyt a diákszervezetek között, melynek eredményeként az 1999 évi költségvetést már együtt állítottuk össze. Emellett „A Soproni Egyetem Hallgatói Szervezetei" című kiadványunk az aktuális helyzetet tükrözi (minden szervezet maga írta meg a róla szóló anyagot), amelyet szeptember végére sikerült összeállítanunk.

1998 októberében fórumot szerveztünk a „KISZ"-házba, ahová meghívtuk a soproni polgármesterjelölteket és egyetemünk vezetőit. Célunk az volt, hogy a leendő városatyák megismerhessék az egyetem és a hallgatóság problémáit, bízva a későbbi támogatásukban. (Ebből a hallgatók „nagy érdeklődése miatt" csak az első valósult meg.)

1998 őszén két pályázatot adtunk postára elbírálás végett. A FEFA által kiírt lehetőségre a Kollégiumi Bizottsággal együttműködve jelentkeztünk, emellett maradvány pénzre pályáztunk az Oktatásügyi Minisztériumba. Mindkét pályázattal nyertünk, az elsővel a diákszervezeteknek vásárolunk 7 db számítógépet, a másodikkal kezdtük el felújítani az egyetemi Művelődési házat („KISZ"-házat).

A további felújítási munkákat az egyetem mellett soproni vállalkozók, cégek és a polgármesteri hivatal segítségével tudtuk megvalósítani. Ennek eredményeként a tető kivételével minden problémát (vizesblokk, elektromos rendszer elavultsága, nyílászárók cseréje, aula hidegburkolása, pince rendbehozatala, új asztalok és székek vásárlása, stb...) igyekeztünk igényesen, de mégis olcsón megoldani. Itt is szeretnénk megköszönni mindenkinek a felújításhoz nyújtott mind anyagi, mind tárgyi, mind fizikai segítségét. Azon egyetemi HALLGATÓKnak akik, (a szó szoros értelmében véve) éjjel-nappal segítették munkákat szeretnénk külön köszönetet mondani.

A fenteik mellett aktívan vettünk részt a hallgatók érdekeit képviselve a kari-, és egyetemi tanácsüléseken.

Egyéb eredményeink között említést érdemel az Észak-nyugat Magyarországi Regionális Szövetségben (HÖOK) végzett aktív munkánk, az OEE-vel és a Selmeci Társasággal közösen kötött együttműködési megállapodásunk, valamint a Peugeot SáBa Kft-vel, és Colonia Biztosítóval körvonalazódó szerződésünk.

Sajnos nem csak eredményeket, hanem hibákat is produkálunk és ezek közül a legfontosabb az, hogy nem naprakész a tájékoztatási rendszerünk. Itt szeretnénk viszont azt is megjegyezni, hogy érdemes megjelenni azokon a fórumokon amelyeket a hallgatóknak szervezünk, mert lehetőség nyílik kérdések föltevésére és a válaszadásra is.

Természetesen a rendelkezésünkre álló terjedelemben nem tudtunk mindenről tájékoztatást adni, így minden érdeklődőt (kérdésekkel, ötletekkel) szívesen látunk a HÖK irodájában (doktornővel szemben), ahol 9^{00}-14^{00} –ig folyamatos ügyeletet biztosítunk.

JÓ SZERENCSÉT! ÜDV AZ ERDÉSZNEK!

Matáncsi János
SE HÖK elnök

JEGYZET

Annak idején hallottam egy történetet valamelyik Firmától. A történet így hangzott; Egyszer egy újságíró feltett egy kérdést több embernek: „Mennyi idő alatt tudna megtanulni kínaiul?". A válaszok elég eltérőek voltak, a nyelvész - nyelvtanár úgy két-három hónapra becsülte, hogy alapszinten képes erre, volt aki egy évet mondott, volt ki azt, hogy soha. Végül az újságíró egy egyetemistával akadt szembe, mire az visszakérdezett és válaszolt:„Miért, jegyzet van? Mert akkor két nap."

TÉNYLEG VAN JEGYZET? HA VAN AKKOR MILYEN?

Lassan már ötödik félévemet töltöm itt az Egyetemen és sokszor kerültem már szembe azzal a ténnyel, hogy nincs jegyzet. Például Fizikából az utolsót 1973-ban adták ki, azt is Üzemmérnöki szakon. Azóta eltelt egy negyed évszázad. Közben még 1981-el kezdődően kötelező lett egy egységes mértékegységrendszer is, az SI, vagy említhetném az Erdészeti Géptant is. A helyzet sajnos az erdészeti szakmai tárgyakból sem különb (rendezés, használat). Mert ugyan az erdőmérnök még az alapvető fizikai ismereteken kívüli tudás nélkül még tud jól dolgozni, de az erdőhöz elengedhetetlenül szükséges az erdészeti szakmai tárgyak pontos ismerete.

Mert még az olyan kérdések is sokszor előkerülhetnek, melyek az előadás anyagába nem került be, kerülhettek bele, pusztán időhiány miatt, de már kint a szakmában sokszor szükség lenne egy olyan könyvre, amely lehetne egy jól megírt jegyzet is, és sokszor jobban segítene eligazítani, mint egy minden térre kimenő teljes alaposságú mű, amely csak a további részletkérdések tárgyalásához — és biztos ezekből a kérdésekből is sok van, lesz — már a legalkalmasabb, de tanulásra nem az igazi.

Sok olyan jegyzet jelent meg az utóbbi pár évben, mely az újonnan indult Vadgazda mérnöki szakon jelent meg. Ezek jó részénél csak minimálisan kellett volna többet hozzáírni, és máris kész lett volna az erdész és környész képzés számára szükséges jegyzet is (pl.: Éghajlattan, Biokémia, stb.).

Természetesen arra is figyelemmel kell lenni, hogy sok dolog az évek alatt megváltozik. Megváltoznak nevek, ismeretek (Lásd pl.: Vancsura Rudolf: Erdészeti Növénytan II. jegyzetét, ahol pl.: még a vírusokról az áll, hogy a legveszélyesebb ismert vírusa korunknak az influenza, azóta persze ennél sokkal több, veszélyesebb, gyógyíthatatlan vírust ismerünk, és ehhez elég csak a TV-t bekapcsolni), és ez csak kiragadott példa, mindjárt a kezdetén. Megváltoznak szabványok: itt az műszaki rajztól a záró félév utolsó műszaki tantárgyáig szinte biztos, hogy nincs olyan tárgy melyben egy-két, vagy esetleg sok szabványt ne változtattak volna meg az elmúlt években.

Ezen kívül még rendkívül fontos a jegyzetek alakja - formátuma. Némelyik jegyzetben olyan „kiváló" betűtípust sikerült használni — ezek szinte mind az azóta megszűnt Jegyzetsokszorosítóban készültek —, amely egyfelől rengeteg papírt használ el, és ami ennél is rosszabb rettenetesen nehéz olvasni, nem megy rajta könnyen a szem, és az anyag helyett a diák magára az olvasásra koncentrál (Erd. Növénytan, Éghajlattan, Erdőművelés, stb.).

Ami még a beltartalmi külalakot illeti azt sem árt figyelembe venni, hogy a helyesírási hibákra igenis oda kell figyelni. Az a tény, mint pl.: az előbb említett Erd Növénytan II, oldalain elég sokszor oldalankénti 4-5 helyesírási hiba előfordul, melyek szedési, nyomtatási hibák, már önmagában véve kellemetlenek, kiváltaképp akkor, hogyha ez latin nevekben, virágképleti jelölésekben fordul elő. Persze az sem jobb, mint amely a Matematika I. és II. jegyzetekben van, hogy néha egymással ellentétes dolgokhoz ugyanaz a definíció kerül. Ezek a dolgok a ZH-kra, vizsgákra készülő hallgatót eléggé meg tudják zavarni. Mellesleg ilyenkor veszi észre a tanuló a hibák jórészét — jobb esetben —. A kész próbanyomatot talán még nagyobb figyelemmel kéne átolvasni, és régi igazság: „Több szem többet lát" itt is igaz.

Ami meg ezeket az eléggé olvashatatlan jegyzeteket illeti talán nem ártana újraszedni, a megváltozott ismeretek jegyében felfrissíteni. Ehhez viszont feltétlenül kell az egyetemi vezetés támogatása.

Még egy gondolat a beltartalomról. Nagyon sok tanár — ebben főként a gazdasági oktatók „jeleskednek" — nem beszél magyarul. Úgy meg nem szeretnék járni, ahogy ismerősöm már járt, hogy az egyik melósa megjegyezte „Ez egyetemet végzett ember? Hát ez még magyarul sem tud!" egyszóval majd mérnökként az embereimmel nekem magyarul kell beszélnem, és magyarul is szeretnék,

természetesen nemcsak a dolgozóimmal. Sajnos ezzel az utcától a TV-Híradóig elég sokszor kell szembesülnöm. Jó lenne ez ellen tenni, és Önök tudnak is, a saját oktatásukkal, magyarul írt jegyzeteikkel. Nem az ellen van kifogásom, hogy a tudományos kifejezéseket használják, mert ez kell is, hisz mégis csak egyetemre járok, de vele párhuzamosan mondják el magyarul is.

Ugyanakkor nem felejtem el, hogy persze könnyű bármit is kritizálni, lehordani. Tudom a jegyzetírás sem könnyű, mert azt először is meg kell írni, aztán ki kell nyomtatni, és ezek után el kell adni, ez sosem megy könnyen. Így pl.: a tavalyelőtti vizsgaidőszakra ígért Általános növénytant úgy nagyjából tavaly áprilisra ki is nyomták és tavaly ősszel már meg is lehetett venni. Csak közben eltelt egy esztendő. Ősszel már most is érkezett ígéret, hogy több jegyzet a vizsgaidőszakra kapható lesz. Jó lenne, mert a sikeres vizsga alapja a jó felkészülés, ehhez nyújtana nagy segítséget, és ezek mellett a jó felkészülés a későbbiekben, már kint a gyakorlatban is biztos hasznunkra válna, és biztos az esne rosszul, ha visszamondhatnák a tanárnak akár dolgozó mérnökként, hogy „Tanár Úr/Nő, jó a jegyzete!".

Végül még pár szó a jegyzetekről, de egy más megközelítésben. Manapság szinte mindenütt ott van már a számítógép. Lassan a legtöbb kollégiumi szobában is akad egy-egy valamelyik hallgató személyes tulajdonában, amit rendszeresen használ is. Ezek jó részéhez van CD-ROM is. Egy nyers CD-lemez megvétele és megírása szinte fillérekbe kerül, akár két jegyzet árából kijön. Miért nem íratják fel öt tanév teljes ismeretanyagát CD-lemezre ? Mert ráférne. Bőven....

Vajon az egyetemi vezetésnek eszébe jutott-e már az ötlet, mert véleményem szerint erre a Művelődési és Közoktatási Minisztériumtól, és egyéb pályázatoktól, feltételezésem szerint elég jelentős támogatást lehetne kérni. Ráadásul, ha ezt a lépést az egyetem megtenné, szinte biztos, hogy jelentős lépéselőnyre tehetne szert támogatási téren más egyetemekkel szemben. Ez nemcsak azért fontolandó meg mert kb. 1500 Ft körül kijönne vele a hallgató a teljes tanulmányi idő öt évére, valamint az Egyetemnek is nagyságrendekkel olcsóbb, hanem azért is, mert ezekből a hallgató, ha kell neki, azt a részt, akkor és ott nyomtatja ki amikor akarja, amennyi épp kell neki. Ezen felül egy CD helyfoglalása 20-50 jegyzethez képest már jelentős, több hely marad a polcokon, bármikor zsebben hazavihető. Valamint több mint valószínű az is, hogy ezt a hallgatókon kívül mások is megvennék, kiváltaképp akkor, ha kitűnő kéziratok kerülnének bele.

A CD írás már csak azért is jó, mert pl.: a nagyobb tanszékek (a kisebbek is), — itt példának okáért a Termőhelytől az Útépítésig bármelyiket el tudom képzelni — tudnának akár saját tanszéki CD-t is íratni, amire a mindenféle fotóktól kezdve bonyolultabbnál-bonyolultabb, nagy tárigényű rajzokig minden ráférne, így eléggé teljes képet alkothatna. Ez talán még keresettebb is lehetne és nemcsak az Egyetemen.

Ebben a kérdésben véleményem szerint Facskó Ferenc ill. Rohonyi Pál a két informatikai labor vezetője biztosan tudna további felvilágosítást nyújtani, valamint ők és más egyetemisták kiknek a programozás a vérükben van biztos, hogy tudnának ehhez egy kis segédprogramot — vagy ami esetleg ehhez, ennek kezeléséhez, tematikai felépítéséhez kell — segíteni. *(1998. szeptember)*

Ezek után kérem az egyetem vezetését, a jegyzeteket író tanárokat, ezeken a gondolatokon, felvetéseken, észrevételeken gondolkodjanak egy kicsit, emésszék meg, és próbálják megvalósítani — amennyiben jónak látják—, hogy minél biztosabb és alaposabb ismeretekkel hagyhassuk majd el annak az Akadémiának jogutódjaként működő Egyetem kapuját, mely régen arról volt híres, hogy itt az oktatási-képzési szint minden más helynél magasabb. Az oktatás döntő része az Önök kezében van. Önökön múlik milyen képzettségű mérnök az, aki a diplomáját átveszi itt az Egyetemen tanulmányai végeztével.

CSEKE BENCE
III. EMH.

SÉBOR JÁNOS AZ EMBER ÉS OKTATÓ

Legrégebbi emlékem Sébor professzorról a háború idejére esik. Mint akkori dékán, keményen szembefordult a kitelepítést szorgalmazó nyilasokkal, pedig az ugyancsak kitelepedni készülő akkori pesti rektor és családja is velünk szorongott már március 4-én, a bombázáskor az akkori főépület légópincéjében. Bátor tett volt szembeszegülni az akkori hatalmasok parancsával, ami az egyetem egész felszerelésének megsemmisülését jelentette volna.

Egy elhivatottságot érző oktató számára önmagával szemben támasztott követelmény az életben és a hallgatóság előtt a példamutató emberi magatartás. Sébor János a saját értékével tisztában lévő, a saját érdekeit a közösség érdekeivel szemben mindig háttérbe szorító emberként ilyen példakép lehetett szűkebb körben munkatársai és a hallgatóság számára.

Mindenen felülemelkedni tudó bölcsességével kiegyensúlyozott légkört tudott teremteni mind a munkahelyén, mind otthonában. Első házassága csalódást hozott számára, se két fiút ajándékozott neki. Egyikük erdőmérnök lett és a második világháború alatt eltűnt. Másikuk, József, bányamérnökként dolgozott és a Bányászati Kutatóintézetből ment nyugdíjba. Második házasságában Bencze Klára, a néhai Bencze Gergely professzor harmadik leánya osztotta meg vele a család gondjait. Elfogultság és részlehajlás nélkül gondoskodott férje első házasságából származó fiairól is. Ebből a házasságból egy leánygyermek, Gabriella született, aki építészmérnökként először itthon, majd Svájcban dolgozott.

Mivel felesége nem értett a pénzzel való gazdálkodáshoz és az egyetemi tanári fizetések akkor sem voltak magasnak mondhatók, a gazdálkodás az Ő feladata volt. Naponta, mihelyt megérkezett az egyetemről, megkérdezte a feleségétől a bevásárolni valókat és aktatáskájával elindult a beszerző körútra. Az árucikkek közül sohasem hiányozhatott a cigaretta, ugyanis mindketten nagy dohányosak voltak.

Sébor János köztiszteletben álló ember volt, így mozgalmas társadalmi életet éltek, akkoriban a műegyetemi tanárok nemcsak a szakmai kapcsolatokat ápolták, hanem a családok is kölcsönösen látogatták egymást. Így Sébor Jánoséknál szinte rendszeresen találkozni lehetett Lámfalussy Sándorral és feleségével, a Vendel házaspárral, Tárczy-Hornoch Antallal és feleségével. A nyári hónapokban visszatérő vendégeik voltak Csűrös Zoltán és családja, időnként felbukkant Szádeczky-Kardoss Elemér felesége is a házban. A beszélgetés mellett sokszor előkerült a kártya is, úgyhogy ezek a látogatások az időtartamot tekintve nem

igazodtak az íratlan társadalmi szabályokhoz. Ezek nemcsak a hétvégére szorítkozó látogatások az ifjúságra is kiterjedtek, akik a szülőkkel együtt vagy éppen megbeszélt program szerint érkeztek.

Legrégebbi emlékem Sébor professzorról (Verő J.) a háború idejére esik. A front közeledésekor, 1945 márciusában az egyetem menedéket adott sok olyan embernek, akiknek lakása, mint nekünk is, exponált helyen volt - a mi esetünkben a budafoki borforgalmi vállalat hatalmas, borral teli pincéje közelében. Így a „felszabadulást" a kémiai épület pincéjében éltük meg, felettünk hadikórház működött. A botanikus kert tele volt ládákkal, a szegedi orvosi egyetem berendezéseit mentették benne nyugat felé, de ezek Sopronban rekedtek. Mind felfeszítve, szétszedve, kifosztva hevertek, különösen a matematikai épület mögötti kanyarban, esőben, vizesen. Élénken emlékszem arra, hogy ahányszor megláttuk őket, a felnőttek összesúgtak: „Milyen igaza volt Sébor Jánosnak!" (Őt mindig így említették, miért nem tudom. Volt Fe-

hér Dani, volt Tettamanti, ő teljes nevével szerepelt). Mint akkori dékán, keményen szembefordult a kitelepítést szorgalmazó nyilasokkal, pedig az ugyancsak kitelepedni készülő akkori pesti rektor és családja is velünk szorongott már március 4-én, a bombázáskor az akkori főépület légópincéjében. Bátor tett volt szembeszegülni az akkori hatalmasok parancsával, ami az egyetem egész felszerelésének megsemmisülését jelentette volna.

Később az ötvenes évek elején mi is az egyetemre kerültünk. Akkoriban az egyetemre kerülő földmérő (és geofizikus) hallgatóknak a két alapvető tárgya az alsó geodézia és a felső geodézia volt, ezekhez kapcsolódó más tárgyakkal együtt. A két tanszék vezetője Sébor János és Tárczy-Hornoch Antal volt. Személyiségük nagyon eltért egymástól, Sébor János csendes, talán kevesebbet szereplő ember volt, ellentétben a sokkal több társadalmi kötelezettséget vállaló Tárczy professzorral. Egyben azonban hasonlítottak; mindketten kiváló érzékkel válogatták össze munkatársaikat, nagyon erős közösségi szellem alakult ki a két tanszéken. A Sébor-tanszéken Sárkány Jenő bácsi, Tesszárs Géza, Farkas Tibor volt az ötvenes évek elején a csapata, nem feledkezve meg a mindenhez értő Somogyi bácsiról, az összes körző és tuskihúzó megjavítójáról.

Az előadásokat mindig Sébor professzor tartotta, halk szóval, néha kisujját a szája szögletébe téve magyarázott, apró betűivel teleírva a táblát. Előadásai, jegyzetei világosak, érthetőek voltak. Amit az előadásokon nem sikerült elsajátítani, pontos, részletes és alapos jegyzeteiből vagy a kiválóan megszervezett nagygyakorlaton pótolhatták a hallgatók. A nála való vizsgázás sem volt éppen könnyű feladat; nagyon emlékezetes egy olyan alkalom, amikor reggel 8-tól este 1/2 9-ig kellett rá várnunk. Ez azonban már más területre vezet, ugyanis amint kiderült, akkor is valamilyen politikai üggyel kapcsolatos fegyelmi tárgyalás vagy annak előkészítése volt. Mindenki tudta, Sébor János ezekkel a mondvacsinált ügyekkel nem ért egyet. Nem hősködött, de amit lehetett menteni, azt mentette. Épen ezért a több mint 12 órás várakozás végén egy kifogásoló szó sem esett, minden várakozó levizsgázott még a következő nap megérkezte előtt.

Ha közel ötven év után visszagondolunk Sébor professzorra, akkor mindig biztos pontként él emlékezetünkben, olyan emberként, olyan oktatóként, akire számítani lehetett, ha szükség volt rá - a maga csendes módján megtette munkatársaiért, hallgatóiért, amit meg tudott tenni.❑

Bence Pál - Verő József

Wentzely Dénes

Falusirató ének 1998-ban

Csillagtalan az ég, sötét van,
éjfélre jár, kályhám is kihűlt már,
egy bús parázs még reám hunyorgat,
és régi emlékek megrohantak.
A falon vén képek meg agancsok
idézgetik a régen voltakat.
Valami szorítja a torkomat -
érzem, hogy a holnapoktól félnek
erdők-mezők rejtett zúgaiban
szomorkodó falusi emberek!

Az égen a felhő egymást üzi-hajtja,
a Lajtától keletre a „Nagy Parlagon"
vetetlen a föld, a kinn hagyott termést
meg hideg őszi eső áztatja.
Égett búzakalászok füstjét
hozza fellénk a keleti szél,
az ezeréves magyar föld
idegen náció kezén!

Kegyetlen kérdés bántja népemet:
„Hol vagy István király?"
- száll az ének,
de Ő is elhagyott minket!
- Igaz! - koronáján a kereszt
éppúgy megdőlt, ahogy bennünk
a remény végleg elveszett!

Hol vagy hát magyarok királya?
De válasz rá sehonnan nem jő,
félrevert harangok zúgását is
elkapja és hegyeken túlra
sodorja a játékos szellő.
Barátunk sincs,
magunkra maradtunk -
pedig az a hír járta szerteszét
- hogy Európa felé indultunk!

EGY „NEM VARIÁLHATÓ" MADÁRTOJÁS-ALAKÚ GÖRBE

A dolgozatot dr. Hajdu Endre kollegámnak ajánlom 65. születésnapja alkalmából.

Bevezető

Az állattan keretében egy egész tudományág, az oológia, madártojások vizsgálatával foglalkozik. Ezek során megfigyelik a tojások hosszát, szélességét, térfogatát, tömegét, valamint a tojáshéj alakját, vastagságát, stb.

A madártojást forgástestnek tekinthetjük és a forgástengelyt tartalmazó síkmetszetet figyeljük meg. Legyen l a tojás hossza, $2b$ a szélessége, valamint p és $q = l-p$ $(p \geq q)$ a tengelymetszetek (1. ábra). Ezek $e = p / q$ hányadosa általában **1** és **2** közötti érték és lehet a madártojások osztályozásánál alkalmazni.

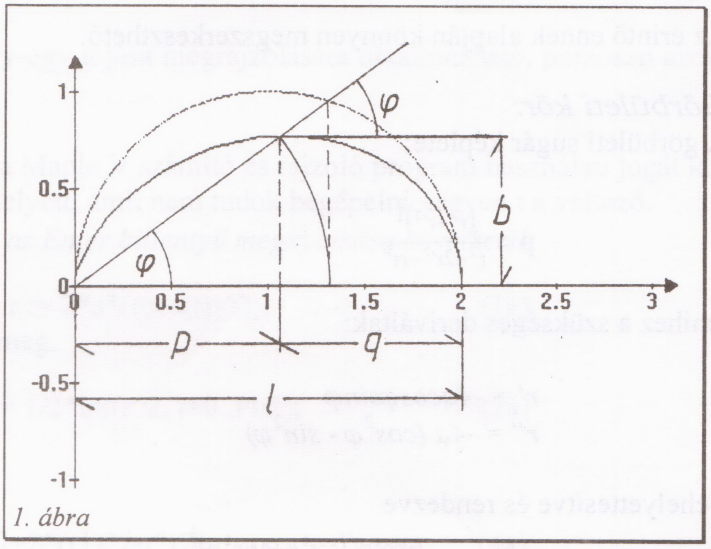

1. ábra

A tojás alakú görbét (oválist) a három adattal (p,q,b) határozzuk meg. Erre példa Wunderlich [2] dolgozata, melyben a madártojás-alakú görbéket igyekezett függvényekkel leírni. Bebizonyosodott (F. Nagy [1], hogy e görbék nagy része valóban alkalmas különböző méretű madár tojások ábrázolására)

Ha van egy jó rajzoló program a számítógépünkben, akkor a mért adatok segítségével megrajzolhatjuk a madártojás-alakú görbét és összehasonlíthatjuk az oológus rajzával is, valamint kiszámíthatjuk a megfigyelt madártojás felszínét, térfogatát és egyéb jellemzőit.

A következő görbe ötletét Hajdu E. a mechanikában találta és tulajdonsága, hogy nem variálható, azaz csak egy bizonyos e érték esetén alkalmazható.

1. A GÖRBE SZÁRMAZTATÁSA ÉS TULAJDONSÁGAI

Hajdu E.: „A Kepler - ovális származtatási módját kissé megváltoztatva egy egészen kellemes tulajdonságokkal rendelkező oválisra bukkantam. Ha P-t a félkör $AB = 2R$ átmérőjére vetítem, majd az AP' távolságot A-ból az n egyenesre felmérem, a Q pont egy ovális egy pontja (2. ábra).

A továbbiakban célszerű polár–koordinátákkal dolgozni és *a görbe egyenlete* az ábra alapján

$r = 2R\cos\varphi\cos\varphi.$

Ha $R = a$, $a = l/2$

$r = 2a\cos^2\varphi$ (1)

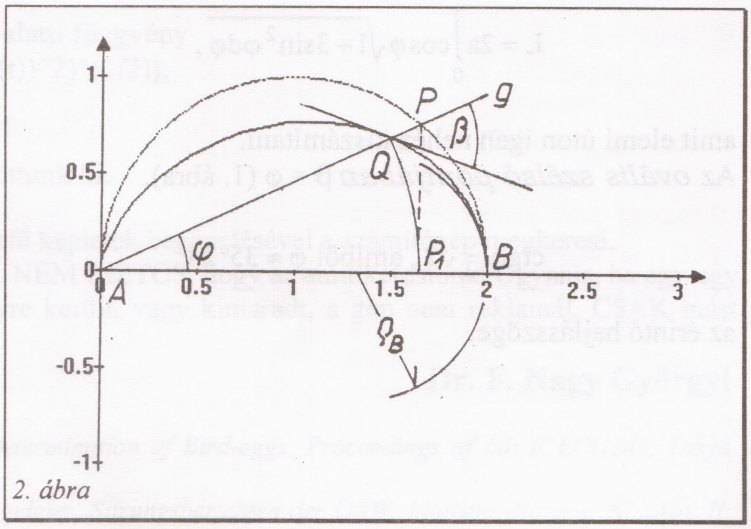

2. ábra

A görbe alatti terület:

$$T = \frac{1}{2}\int_0^{\frac{\pi}{2}} r^2 d\varphi = \frac{1}{2}\int_0^{\frac{\pi}{2}} 4a^2\cos^4\varphi d\varphi = 2a^2\int_0^{\frac{\pi}{2}}\cos^4\varphi d\varphi = \frac{3}{4}\frac{\pi}{2}a^2 \qquad (2)$$

1. TÉTEL: *A görbe alatti terület a félkör területének háromnegyede.*

Érintő:

$$\operatorname{tg}\beta = \frac{r}{\left(\frac{dr}{d\varphi}\right)} = \frac{2\cos^2\varphi}{-4\cos\varphi\sin\varphi}\ , \text{tehát}$$

$$\operatorname{tg}\beta = -\frac{1}{2}\operatorname{ctg}\varphi, \text{ ha } \cos\varphi \neq 0. \qquad (3)$$

Az érintő ennek alapján könnyen megszerkeszthető.

Görbületi kör:
A görbületi sugár képlete:

$$p = \frac{\left(r^2+r'^2\right)^{\frac{3}{2}}}{r^2+2r'^2-rr''} \qquad (4)$$

amihez a szükséges deriváltak:

$$r' = -4a\cos\varphi\sin\varphi$$
$$r'' = -4a\,(\cos^2\varphi - \sin^2\varphi) \qquad (5)$$

Behelyettesítve és rendezve

$$p = \frac{2a|\cos\varphi|^3\left(\cos^2\varphi+4\sin^2\varphi\right)^{\frac{3}{2}}}{\cos^2\varphi\left(\cos^2\varphi+8\sin^2\varphi+2\left(\cos^2\varphi-\sin^2\varphi\right)\right)} \qquad (6)$$

$\varphi = 0$-nál, vagyis a B pontban a görbületi sugár: $p_B = \frac{2a}{3}$ (Berajzolva a 2. ábrába)
$\varphi = 90°$-nál, vagyis az A pontban $\frac{0}{0}$ alakra jutottam. L'Hospital-szabály sem volt eredményes (mert ebben a pontban a cosφ előjelet vált és a görbület nincs értelmezve és nincs is határértéke).

A görbe ívhosszúságát az alábbi integrál adná:

$$L = 2a\int_0^{\frac{\pi}{2}}\cos\varphi\sqrt{1+3\sin^2\varphi}d\varphi\,, \qquad (7)$$

amit elemi úton igen nehéz kiszámítani.
Az *ovális szélső pontjában* $\beta = \varphi$ (1. ábra),

$$\operatorname{ctg}\varphi = \sqrt{2}\,, \text{ amiből } \varphi \approx 35°24' \qquad (8)$$

az érintő hajlásszöge.

2. NÉHÁNY MEGJEGYZÉS

a) Az előbbi (8) összefüggésből következik, hogy a szélsőpont szöge φ nem függ a mért adatoktól. Az 1. ábra alapján a fél szélesség $b = \sin\varphi * r$,

$$b = \sin\varphi 2a\cos^2\varphi, \quad b \approx 0{,}7698\, a \qquad (9)$$

a tengelymetszetek $p = r\cos\varphi$ és $q = 2a - p$, azaz $p = 2a\cos^3\varphi$, $q = 2a(1-\cos^3\varphi)$,illetve

$$p \approx 1{,}08866\, a \quad q \approx 0{,}9113\, a \qquad (10)$$

Tehát p,q,b a hosszal arányos. Végül

$$e = \frac{\cos^3\varphi}{1-\cos^3\varphi} \approx 1{,}1946 \qquad (11)$$

2. TÉTEL: *A Kepler-féle ovalisból ilymódon képzett madártojás-alakú görbék mind hasonlóak egymás között és mindnél e ≈ 1,1946.*
Tehát ez a görbe csak néhány madárfaj egy-egy tojása megrajzolására alkalmazható, pontosan azoknál, amelyeknél $p \approx 1{,}1946q$.

b) Miután az Egyetem megszerezte a Maple V számító és rajzoló program használati jogát következzen egy kis alkalmazás. Ehhez a φ helyett, amit nem tudok begépelni, legyen t a változó.
Minden képlet beírása után az Enter billentyű megnyomása következik.

Az (1) képlet beírási módja r := 2*a*((cos(t))^2); (1a)
ami az (1) képletet jeleníti meg.

A (2) képlet gépi alakja T := 1/2*int(r^2, t=0..Pi/2); (2a)
a végeredményt adja.

A (4) képlet beírása
ro :=((r^2+(r1)^2)^3/2)/(r^2+2*(r1)^2-r*r2); (4a)
ahol r' = r1 és r'' = r2.

Ezek az (5) helyett
r1 :=diff(r,t); r2 :=diff(r1,t); adja. (5a)

Most már a (6) megfelelője:
ro1 :=((r^2+(r1)^2)^3/2)/(r^2+2*(r1)^2-r*r2); (6a)
A roB görbületi sugár a roB := subs(t=0, ro1); simplify(");
begépelésével számítható ki.

A (7) képletből az integrál alatti függvény
L :=2*a*cos(t)*((1+3*(sin(t))^2)^(1/2));
Ennek az integrálja
L1 :=int(L, t=0..Pi/2);, (7a)
amit „gyalog" nem számítottunk ki.

A forgástest térfogatát és felszínét a megfelelő képletek begépelésével a számítógép megkeresi.
VIGYÁZAT: Amit a gép eredménykért kiír, NEM BIZTOS, hogy az amit kerestünk. Ugyanis, ha egy-egy szimbólum (előjel, zárójel, ...) nem jó helyre került, vagy kimaradt, a gép nem reklamál, CSAK mást számít!

Dr. F. Nagy Györgyi

IRODALOM

[1] F. Nagy, Gy.: Practical and Theoretical Determination of Bird-eggs. Proceedings of 6th ICECGDG, Tokyo 1994. pp. 150-154

[2] WUNDERLICHT W., Zur Geometrie der Vogeleier, Sitzungsberichten der ÖAW, Mathem.-Naturw. Kl., Abt. II, Vol.187. No.1-3, 1979. pp. 1-19.

A NAGYVADGAZDÁLKODÁS TERVEZÉSÉNEK KUTATÁSI IRÁNYAI

Az erdészeti hatóság a jelenlegi nagyvadállomány nagyságának drasztikus csökkentése mellett tört lándzsát. Leszögezhetjük tehát, hogy a fenntartható nagyvadállomány tekintetében az erdészeti hatóság törekvései nem találkoztak az erdőgazdaságok pillanatnyi érdekeivel. Felmerül a kérdés: mely szerv jeleníti meg az erdőgazdálkodás valós érdekeit a kialakult helyzetben?

Nyújtanak-e segítséget a nagyvadállomány tervezéséhez a külföldi kutatási eredmények?

A nagyvadállomány-tervezés kutatási irányainak meghatározásakor természetesen nem vonatkoztathatunk el az európai trendektől, de hazai sajátosságokat is figyelembe kell vennünk. Tudatában kell lennünk annak, hogy bár az erdő-nagyvad kapcsolatrendszer Európa mérsékelt égövi tájain hasonló problémákat vet fel, a hazai vadgazdálkodási viszonyok annyira sajátosak, hogy a probléma kezelése is csak sajátos módszerekkel lehetséges. Így aztán annak ellenére, hogy a nagyvad állomány tervezésének módszereiben jó néhány olyan technikai elem van, amit a hazai viszonyok között is alkalmazhatnánk, ezeket megfelelő körültekintéssel vezethetjük csak be. Tulajdonképpen a nyugat-európai gyakorlat sem egységes, sokszor országon belül is eltérő megoldások vannak. A nagyvad tervezésére gazdasági célú erdőkben sehol nem találtak megnyugtató megoldást. Így aztán nem kell nagy jóstehetség ahhoz, hogy kimondjuk: az erdő- és nagyvadgazdálkodás érdekellentéteiből származó konfliktus kiélezett marad függetlenül a szervezeti felépítéstől és a jogi környezettől. A képletet ráadásul bonyolítja a természetvédelmi hatóság egyre erőteljesebb színrelépése különösen azért, mert láthatóan még önmeghatározásával van elfoglalva, erdészettel, vadgazdálkodással kapcsolatos stratégiai céljai nem világosak, koncepciója nem kikristályosodott. Így állásfoglalásai megfogalmazásakor könnyen partikuláris törekvések befolyása alá kerülhet és kerül, nem tudja függetleníteni magát gazdálkodói és szakmai lobbik érdekeitől, kiszámíthatatlan.

Az új törvényi szabályozás mennyiben változtatott a nagyvadgazdálkodás tervezésének módján és mennyiben befolyásolta a tervezési irányszámokat?

A vadászat-vadgazdálkodás szervezeti felépítése, és ennek részeként a tervezés rendszere az új törvényi szabályozás következtében nem változott meg gyökeresen. A vadgazdálkodási hatóság a lassúbb, de megfontoltabb lépések taktikáját választotta e tekintetben, ami figyelembe véve a kialakulatlan társadalmi-gazdasági viszonyokat és nem utolsó sorban a változtatásokkal járó erkölcsi mélypontot, feltétlenül üdvözlendő. A fokozatos változtatások kétségkívüli hátránya azonban az, hogy a kusza érdekviszonyok letisztulása nem történt meg, így aztán az ebből adódó problémákat a hatóság értelemszerűen nehezen tudja kezelni. Másrészt a további változtatások újból és újból felmerülő szükségessége állandó kritikának teszi ki a szervezetet. Ugyanakkor látni kell, hogy fontos lépések történtek a táji vadgazdálkodási tervezés megvalósításának irányába, ami a vadászterületek várható tovább aprózódása miatt különös jelentőséget nyert. A táji vadgazdálkodási tervezés igénye egyébként már régen felmerült szakmai körökben, és ha a körzettervek tartalma és funkciója nem is felel meg mindenben az akkori koncepciónak, a lényeg az, hogy kezdetét vette a regionális szinten azonos alapelvek szerint történő vadállomány tervezés. Menet közben lehet még változtatni a körzettervek tartalmán és szorosabbá tehető ezek kapcsolata a 10 éves üzemtervekkel.

A tervezés folyamatának beindulása előtt sokáig a legfőbb akadály a megegyezés hiánya volt a fenntartható nagyvadállomány nagyságát illetően. Ismert, hogy az új törvényi szabályozás nagyobb beleszólást enged a társszerveknek, a természetvédelmi és erdészeti hatóságnak a körzetenként fenntartható vadállomány nagyságának meghatározásába. Ez üdvözlendő fejlemény,

másként nézve viszont tény, az ellentétek olyan nagyok, hogy hónapokra megbénították a tervezés folyamatát. Ráadásul nem világos, hogy hol húzódtak a frontvonalak. Tény, hogy a részvénytársaságok üzemi vadászterületein a 80-as, 90-es évek fordulóján végrehajtott nagyobb mértékű nagyvad állománycsökkentés után kímélet volt tetten érhető, amit mindenképpen a gazdálkodói érdekek érvényesítéseként kell felfognunk.

Ugyanakkor az erdészeti hatóság a jelenlegi nagyvadállomány nagyságának drasztikus csökkentése mellett tört lándzsát. Leszögezhetjük tehát, hogy a fenntartható nagyvad állomány tekintetében az erdészeti hatóság törekvései nem találkoztak az erdőgazdaságok pillanatnyi érdekeivel. Felmerül a kérdés: mely szerv jeleníti meg az erdőgazdálkodás valós érdekeit a kialakult helyzetben? A kérdés eldöntésében meghatározó jelentőségű lehet az új vezetéssel felállt Erdészeti Egyesület állásfoglalása. Egy azonban bizonyos: általában szerencsésebb lenne a gazdálkodói érdekek érvényesülésének tágabb teret adni. Csak így vehetjük elejét a vadállomány becslési adatok tudatos manipulálásának, az éveken át folytatott önálltatásnak. A jelenleginél jobban kikristályosodott, szakmailag is megalapozott természetvédelmi állásfoglalást pedig elsősorban védett területeinken kellene érvényesíteni, itt viszont kőkeményen.

Milyen lehetőségek állnak rendelkezésre a nagyvadállomány tervezésére és kihasználjuk-e ezeket?

Európában, sőt a világon sincs sehol jól bevált tervezési séma. Ennek oka kézenfekvő: a tervezés kiinduló adatainak becslési módszerei olyan hibával terheltek, hogy azokat a legjobb tervezési metodika sem képes kiküszöbölni. Ezért a nagyvad állomány alakulását a vadeltartó képességből, az állomány nagyságából, a szaporulatból és a hasznosítás mértékéből előrejelző, úgynevezett prediktív módszer felváltására folynak kutatások néhány nyugat-európai országban, többnyire kísérleti jelleggel. A cél egy visszacsatolásos elven alapuló indirekt módszer bevezetési lehetőségének megvizsgálása. A módszer lényege az, hogy a nagyvad állomány az erdő állapotára gyakorolt hatását 64-144 m^2-es mintaterületek és mellettük bekerített, vadrágástól mentes hasonló nagyságú kontroll területek összehasonlításával becsülik. A hasznosítás mértékét tehát az erdő, elsősorban az erdőfelújítások állapotának figyelembe vételével határozzák meg, sokszor nem tulajdonítva jelentőséget a vadállomány tényleges nagyságának.

Véleményem szerint hazai körülmények között a módszernek elsősorban természetvédelmi területeken lehet jelentősége az eredmények megfelelően körültekintő, árnyalt és szakmailag megalapozott értelmezését feltételezve. Itt sem célszerű azonban teljesen lemondani a vadállomány sűrűségi és szaporodási paramétereinek becsléséről. Ha ezek az adatok nem is lesznek pontosak, a változás trendjét jól mutatják, így komoly gazdálkodási hibákat akadályozhatunk meg becslésükkel. Egyéb területeken a tervezést továbbra is az erdőgazdálkodó - egyébként bizonyos mértékig szintén visszacsatoláson alapuló - szakmai-gazdálkodási megfontolásának teret adva kellene elvégezni.

Milyen a tervezéssel kapcsolatos kutatások folynak a Vadgazdálkodási Intézetben?

Mindenek előtt a Dr. Kőhalmy Tamás által vezetett kutatást, a vadeltartó képesség meghatározási módszer kidolgozását és gyakorlati alkalmazását említeném. Az energia mérleg felállításán alapuló módszer külföldön is ismert, a vadállomány tervezésére történő kiterjedt alkalmazására azonban tudtommal nálunk került sor elsőként. Kétségtelen, hogy a módszernek vannak hiányosságai, az azonban tény, hogy jobbat jelenleg nem ismerünk. Ezért, ha fontosnak tartjuk azt, hogy a nagyvadállományunkat tervezzük, és valamit is adunk a tudományosságra, a módszert nem kerülhetjük meg, legfeljebb újabb ismeretek birtokában finomíthatjuk.

Magam három olyan kutatást vezettem, illetve vezetek, amelyek a tervezéshez szolgáltatnak adatokat, információkat. A muflonnal kapcsolatos monografikus kutatásom eredményeként javaslatot tettem a fenntartható állomány nagyságára. Anélkül, hogy az igen sokrétű vonatkozással terhelt probléma kifejtésébe részletesen belemennék, legyen szabad itt annyit megjegyezni, hogy meggyőződésem szerint ez tipikusan olyan kérdés, amelyben mindenkinek igaza van egyes részleteket illetően, de sohasem érvényesült egy komplex, érdekellentéteket csökkentő mértéktartó szemlélet. Igaza van a természetvédő-

nek, amikor azt mondja, hogy a muflonállományok természeti kárt okoznak, de nincs igaza akkor, amikor ezt a muflon tájidegen voltával hozza összefüggésbe, nem pedig egyes túlszaporodott állományaival. Igaza van az erdésznek, amikor azt mondja, hogy a faj etológiai sajátosságaiból következően nagy csapatok képzésére hajlamos, fokozottan károsítva bizonyos erdősítéseket, de nincs igaza akkor, ha a kár jelentőségét túldimenzionálja, hiszen tudjuk, hogy az jóval kisebb, mint a gímszarvas által okozott károsítás. És végül igaza van a vadásznak-vadgazdának akkor, amikor azt mondja, hogy sok helyen indokolatlan, kikényszerített muflonirtás folyik az országban, de nem veszi figyelembe, hogy ez annak a következménye, hogy hagyták, hagytuk mértéktelenül elszaporodni állományait. Az inga ezúttal a másik oldalra leng ki. A pontosabb tervezés célja éppen az lenne, hogy a kilengések amplitúdóját mérsékeljük.

A nagyvadállomány élőhelyére gyakorolt hatásának monitorozása a már említett indirekt tervezési módszer bekerített területeinek segítségével úgynevezett kizárásos kísérletet állítottunk be. Három különböző területen öt éves adatsorral rendelkezünk. Az eredmények természetvédelmi szempontból történő értelmezése azonban rendkívül nehézkes, mert nem ismerjük azt az ideális, természetesnek nevezhető állapotot, amit jó lenne elérni. A nehézségeket tovább fokozza, hogy nem minősíthetünk természetesnek olyan erdei élőhelyet, ahonnan a nagytestű növényevők teljesen ki vannak zárva. Problémát jelent a növények betelepedésének értékelése azért is, mert erre csak a már környező, bolygatott területekről van lehetőségük, tehát mesterséges környezetből.

Végül egy nemrég elkezdett kutatásról szeretnék beszámolni, melynek során hazai nagyvad fajaink születési arányszámát és felnevelt szaporulatát becsüljük, folyamatos adatszolgáltatást végezve a tervezést elrendelő főhatóság részére. A kutatás során korosztályonként vizsgáljuk a szaporodóképességet, amire a fog cementrétegei alapján történő kormeghatározás ad lehetőséget. A vizsgálati területeken meteorológiai állomásokat működtetünk, melyek segítségével az időjárás következtében mindenekelőtt - a szaporulatban bekövetkezett veszteségeket becsüljük. A prediktív tervezési módszer ugyanis a felnevelt szaporulatban évenként bekövetkezett ingadozásokról szerzett információk felhasználását sem nélkülözheti, de az állományok szaporodó képességéről rendelkezésre álló adatok bármilyen tervezési módszer alkalmazása esetén hasznosak.

Végül szeretném elmondani, hogy az említett kutatási témákban számos diplomamunka és szakdolgozat született, jelenleg pedig Ph.D. munka van készülőben. A kutatási témákhoz kapcsolódóan továbbra is lehetőség van ilyen jellegű munkák végzésére.

A kérdésekre
Dr. Náhlik András válaszolt.

ALASZKA

SZÉCHENYI ZSIGMOND

A JÁVORSZARVAS

Alaszka indián szó, azt jelenti Nagyország....Már régóta áhítoztam az alaszkai nagyvadak után! Óriásjávor, óriás barnamedve, hófehér hegyikos. Vadászember szívverését meggyorsító nevek. Ezek alkották azt a mágnest, amely gyermekorom óta lankadatlan erővel vonzott arrafelé, az északi fény világába, a prémvadászok és aranyások eddigelé csak mozivásznon ismert színterére.

Az idén végre valahára elérkezett az idő, engedhettem a vonzásnak. Mert téved, aki azt hinné, hogy egyéb vidékek nem csábítanak. Engem minden táj csábít, ha messze van, ha nagy, ha sok benne a vad és kevés az ember.

Mocsaras, lápos részhez érünk. Gyalogos kísérőimet kibírja, de a lovam belesüllyed. Ki akarjuk valahogy kerülni, de minél többet forgolódunk, annál inkább belekeveredünk. Minduntalan le kell szállnom, gyalog botladozom az ingoványos kátyúkban, mert imént már hasig szaladt le a ló hátulja.

Ez a lápos rész is tele van jávor nyommal. A jávorláb mélyen belehasított, tágra nyíló körme közé úszóhártyához hasonlító, harmóniaszerűen táguló bőrdarabot növesztett a gondviselés. A hatalmas állat ennek köszönheti, hogy nem süllyed a mocsárba. A szétnyíló köröm közt feszülő bőr megnagyobbítja a talp felületét, a lábakra nehezedő testsúly jobban elosztódik. A nyolcmázsás jávorbika - akár az elefánt is - könnyen átsétál olyan mocsáron, amelybe a legkisebb ló is beleveszne. Csekély emelkedést érünk a láp közepén. Ez a lovat is jól megbírja. Ide ülünk Andyvel, megvárjuk Frankot, aki elmegy körülnézni, merre tudnánk legkönnyebben kikeveredni a kellemetlen limbusból.

Miközben várakozunk - vékony törzsű, összevissza töredezett fenyves sűrűsödik körülöttünk -, vad közeledése hallatszik... Nehéz cuppogó lépések... Ágrecsegés, fának ütődő agancs felismerhetetlen koppanása...

Tudjuk, hogy jávorbika közeledik. Alkalmasint Frank elől ugorhatott meg...
Ahol jön, ni! Előttünk fog elhaladni. Ötven lépésre lehet. Csupa láb végtagjai lassan lépegetve hordozzák rövid, púpos hátú, behúzott nyakú figuráját. Jókora lapátot pakolt a fejére, de nem láthatjuk tisztán, csak imitt-amott villan elő a keresztülkasul ferdülő fenyőfák közül...
Ráfüttyentek.

Fel sem veszi, zavartalanul ballag tovább. Andy ráköhög -erre megtorpan. Bennünket nem lát - takarásba húzódtunk -, csak a lovat. Egykettőt lép felénk - most jól látszik széles, sokágú lapátja...

- Nem rossz - suttogja Andy -, kissé ugyan szűk állású...de azért „let im have it" - lőjön oda neki! Elsőnek megteszi...Ráfogom a puskát...A bika mögött újabb csörtetés közeledik...

- Várjunk még - vállamon érzem Andy figyelmeztető kezét -, másik jön utána...
Már ropog is a haraszt...Hajladozik a vékony fák teteje...

Nagy fekete test nyomakodik köztük...
Jókora lapátos ez is, vajon melyik az erősebb?
- Take him - sziszeg Andy -, he is the better one!-
Hegyibe! Ez az erősebbik!
Magas váll-lapra fogok -odagyújtok -
Eltűnt. Megsemmisült. Mintha villám súlytotta volna.

Alacsony bokor áll előtte, tudom, hogy amögé rogyott. Készen várom, hátha még feláll...
De bizony nem mozdul. De csak rugdalódzni se halljuk. Odasántikálok.
Kissé még emelgeti lapátdíszes óriásfejét, sietek is a megváltó nyaklövéssel.

Leereszkedünk a lapályba, a tegnapi nyomunkat követve, legelőször a kint hagyott agancsot keressük fel. Felkötözzük a málháslóra. Mintha szárnyai nőttek volna a pejkónak! Valóságos pegazussá vált! Nem hinném azonban, hogy fel tudna repülni az Olimposzra. Nyilván ő is nehezli a szarvasszárnyait. Lefelé lógatja őket.

Délig elmászkálunk, anélkül, hogy bármivel is találkoznánk. Aki ma jönne ide először, el se hinné, mennyi vas volt itt tegnap. Hogy jóformán minden bokorban mozgott.

Szokás szerint dombra telepszünk delelni. Teát főzünk, előkeressük az elemózsiát. És miközben fogyasztjuk - távoli recsegés, fatördelés hallatszik! Mintha egy-két ismerős böffentést is hozna a szél...

Az alacsony bozótosból kimeredő, hatalams bal lapátja akár a szél duzzasztotta vitorla

Bekapjuk a reggelit, egykettőre felnyergelünk. már megyünk is: elöl Andy, utána jómagam a Generálison, mögöttem Hjalmar a Pegazussal - valóságos díszmenet! Még csak a rezesbanda hiányzik. De amilyen Jólelkűek a Kenai-félsziget jávorai, tán még azt sem bánnák.

Jókora gizes-gazos tisztásra érünk; lehet vagy négyszáz lépés, végiglátni rajta. Mindjárt észre is vesszük: túlsó végén, a fenyves szélső fái közt jávorvad mozgolódik. Onnan hallatszott előbb a csörtetés is meg a mörcögő bikahang...

Egyenlőre azonban csak teheneket látunk. Ki-kibukkannak a fenyők közül - ismét visszalépnek. Nyugtalankodnak, forgolódnak, hátrafelé figyelgetnek. És mögöttük - újból hatalmasat recscsen az erdő...

...Három tehén meg két borjú kint van már, felénk fordulva, csipegetik a törpenyír-bozótost. Szépen megnyugodtak, hátra se néznek. Rájuk, úgy látszik, nincs szükség odabent a sűrűben...

Türelmesen nézzük őket vagy tízpercig. Közben minduntalan halljuk a sokat ígérő ágtörést. Végre meggondolja magát - kilép a bika is. Nagy, szürke lapátszárnyait ide-oda forgatja. Kerülgeti a teheneket, meg-megugrasztja valamelyiküket. Kelleti magát. De nem sok szerencséje van a hölgyeknél, ők most inkább legelnek. Mérgében nekifordul hát egy ártatlan Douglas-fenyőnek, azt kezdi ütni-verni. Vitézül kaszabolja.

Távcsövön nézem. Sajnos, még így sem látom akkorának, amilyennek szeretném. Három nap alatt az én szemem is hozzászokott a hatalmas lapátméretekhez, már egem sem tévesztenek meg, mint első nap. Már Andy nélkül is meg tudom ítélni, hogy bíz'ez a bika sem különb az eddig látottaknál. Nem rossz, erről szó sincs. Széles, sokágú lapát díszeleg fején, alig hinném, hogy gyengébb lenne a tegnapinál. Sőt, most, hogy lapátjára süt kissé a nap, egész tisztességesnek.

Meglőjük? Jobbat keressünk? De hátha nem találunk? Múlik az idő, rohan, akárcsak vonatablakból a sürgönypóznák. Egy-kettőre lejár ez a két nap. Az időjárás is bizonytalan, holnapra végleg elromolhat. Hátha ez az utolsó alkalom?...

Ha máshol lennénk, pillanatig se gondolkoznék. Minden országnak becsületére válnék a lapátos. De hát a híres Kenai-félszigeten mégiscsak -

- Mi volt az? - Az a reccsenés?

Ugyanonnét hangzott előbb is, a tehenek mögül! De hiszen a bika idekint van már, abba is hagyta a fenyőcsúfítást - békésen legelész a tehenek közt...

...A sűrűben tehát még egy bika rejtőzködik! Most már csak maradjunk csendben, tán csak előjön majd az is. Meg is egyezünk Andyvel, hogy a két bika közül a jobbikat okvetlenül meglövöm. tovább már nem várok, utóbb még két szék közt a pad alá kerülök. Csak lépne ki hát az a másik is, hogy összemérhessük a kettőt.

Ismét nagyot reccsen az erdő. Még egyet. Újból egyet. valóságos erdőirtást csap a láthatatlan legény. Egyre jobban, egyre közelebb tördösi a fákat. Böffen is egy-két tompa hangút. És - ni csak!

Már megmutatja is egyik lapátját.. Nekünk ez is elég. Ebből is látjuk, hogy különb az elsőnél. Nincs több spekulálnivaló. Ezt kell meglőni. Minél előbb.

Már nem látszik a lapát, gazdája „bevonta a vitorlát". De ugyanott áll most is, teste kifeketedik a fenyők közül. Gyerünk hát, nehogy elhalasszuk.

Kész a haditerv: lóra kapok, egyenest nekilovagolok, majd a csapatnak. A szél kifogástalan, a jávor szeme gyenge, a lovat atyafiának nézi. Esélyeim a legjobbak...Feltuszkolnak a Generálisra. Puskámat vállamra akasztom, kalapomat szememre húzom. Még arcomra is kendőt kötök, nehogy kifehéredjék. Aztán kiléptetek a tisztásra...

Andy, Hjalmar meg a Pegazus a bozót mögött maradnak, onnan lesik az eseményeket.

Váratlan megjelenésem - hatástalan. Pillantásra sem méltatnak. Igaz, messze vannak még, vagy négyszáz lépésre. Lassú közeledésemet egyelőre a legteljesebb gyanútlanság fogadja.

Nyolcan mutatkoznak már a tisztás szélében: öt tehén, két borjú meg az elsőnek megjelent bika. A másik a „mi bikánk", most is ott ólákodik a szélső fák közt: egyik másik lapátja kisárgul...S micsoda lapátok!

Halkan beszélek a Generálishoz, izgalmamban őt biztatom suttogva:

- Csendben járj, öreg, meg ne állj. Vigyázz a lábadra, ne ropogj... És nehogy elnyerítsd magad, mert letöröm a derekadat...jaj, még csak százötven lépést tehessünk meg baj nélkül...

A jávorok kutyába sem vesznek. Azazhogy nyilván jávornak tartanak. Fel-felvetik nagy mamlasz fejüket, meg-megnéznek, de aztán ismét tovább legelnek. Nem gyanakszanak. Nem furcsállják a lovasított jávortehenet!

Közeledünk, közeledünk...Csaknem elértük a tisztás közepét... Jól látszik már a nagy bika. Hatalmas széles lapátja megigéz. Szinte szívja kalapkarima alól kisandító szememet...

De oly nyugodt az egész társaság, még ötven lépést megkockáztatok...ez is sikerül. Még most sem ismernek fel. Százötven lépés. A nagy bika most keresztben áll. Elhibázhatatlan fekete sörösló...Gyerünk hát... Óvatosan átvetem a lábamat a nyergen...Lassan, vigyázva lecsúsztatom magam...

Aztán hirtelen leülök, eleresztem a lovat, és - oldalba lövöm a nagy bikát -

De csak áll...Meg se mozdul...Pedig hallottam a golyóütést!...Ismételek. Jól megcélzom...Lövök...Állva marad!

Gyorsan azt a harmadik lövést...

Ez is hatástalan!

- Mi az? Elhibázom? Vaktöltéssel lődözök? Elferdült puskámon a távcső?

A bika most is egy helyben áll. Gyökeret vert a lába. Lerántom a céltávcsövet...Nélküle adok le két gyors lövést...

A bika - most sem mozdul!

Erre már elfog az idegesség. Üres a puskám, mind az öt golyót kilőttem. tölteni akarok, nem találom a patront. Sok zsebem közül melyikbe is tettem? Szemem nem ereszti a bikát - de kapkodó kezem elejti a patront...tapogatok utána a fűben...

De - remeg a bika! Ingadozik!...Lábait szétterpeszti - hajladoznak -, meg-megcsuklanak - kiszaladnak alóla-

Elvágódik!

A tehenek a másik bikával most is ott állnak, végignézték a gyorstüzelést. Nyugtalanul ideoda lépegetnek...Aztán lassan, meg-megállva, csodálkozva eloldalognak...Nem értik mi történhetett?...csak most, hogy felém rohanó embereim nagy zajjal közelednek, csak most fogják fel a veszélyt. recsegve-ropogva tűnnek el az erdőben.

Engem pedig kiver az izgalom verejtéke. Mondhatom, ennyire már régen nem fogott el a vadászláz. Még fogam is vacog. - Mi történt? Páncélszekrénybe lövöldöztem? Sebezhetetlen vagy kitömött jávorbikára? Miért nem jelezte a lövéseket? Miért nem mozdult? - Példátlan eset.

Immár kimúlva fekszik, fél oldalra fordulva. Az alacsony bozótosból kimeredő, hatalmas, széles bal lapátja, akár a szél duzzasztotta vitorla.

Andy már futtában lobogtatja a mérőszalagot: - Mennyire becsüli? - kiáltja. - Veri a többieket?

- Majd meglátjuk. Ide azt a mérőt!

Végighúzzuk rajta: százhatvannyolc centiméter. Hárommal több a tegnapinál. De széles, egyforma, 15 plusz 14 ágú lapátjai akkora örömkurjantást csalnak ki belőlem. - Kenai valamennyi jávorfüle megcsendül tőle! - Na és a lövések?

Benne van mind az öt. Szitává lőttem a vállát, mint valami céltáblát. - Miért nem akart hát elesni? Vagy legalább elindulni? megbénította az első lövés? Nem érezte a többi golyót:

Most jut eszembe, hogy kanadai vadászleírásokban többször olvastam hasonló esetekről. Hogy a sebzett jávorbika állva marad, míg csak ki nem szökik belőle az élet. Hogy közben akárhányat belelőnek, fel sem veszi. Állja a golyót, mint valami élettelen bábu. Ez persze csak olyan esetben történik, amikor az első lövés valamilyen idegét megbénítva, a sebesült állatot további lövésekre érzéketlenné teszi.

...Észre se vesszük, hogy hanyatlik a nap.

Mire az agancs meg a fejbőr lekerül, teljesen ránk sötétedik.

Mindent felkötözünk a Pegazusra - négy szárny alatt görnyedezik az istenadta!

Kél a hold, beezüstözi előttünk az utat, bátran haladtunk a súlyos teherrel. A ló minden lépésnél egymáshoz koppan a két nagy agancs - mintha nagy messzeségben verekedő lapátok pengenének...

A prérifarkasok is rágyújtottak esti nótájukra. Innen is, onnan is vádolják a holdat.

Engem pedig búcsúztatnak! Mert holnap már én is itt hagyom ezt a felejthetetlen tájat.

Vége a vadászatnak!

(1935. október 8. Camp „Kelly River")

(Szöveg és kép: Széchenyi Zsigmond: Vadászat négy földrészen. Corvina, 1987.)

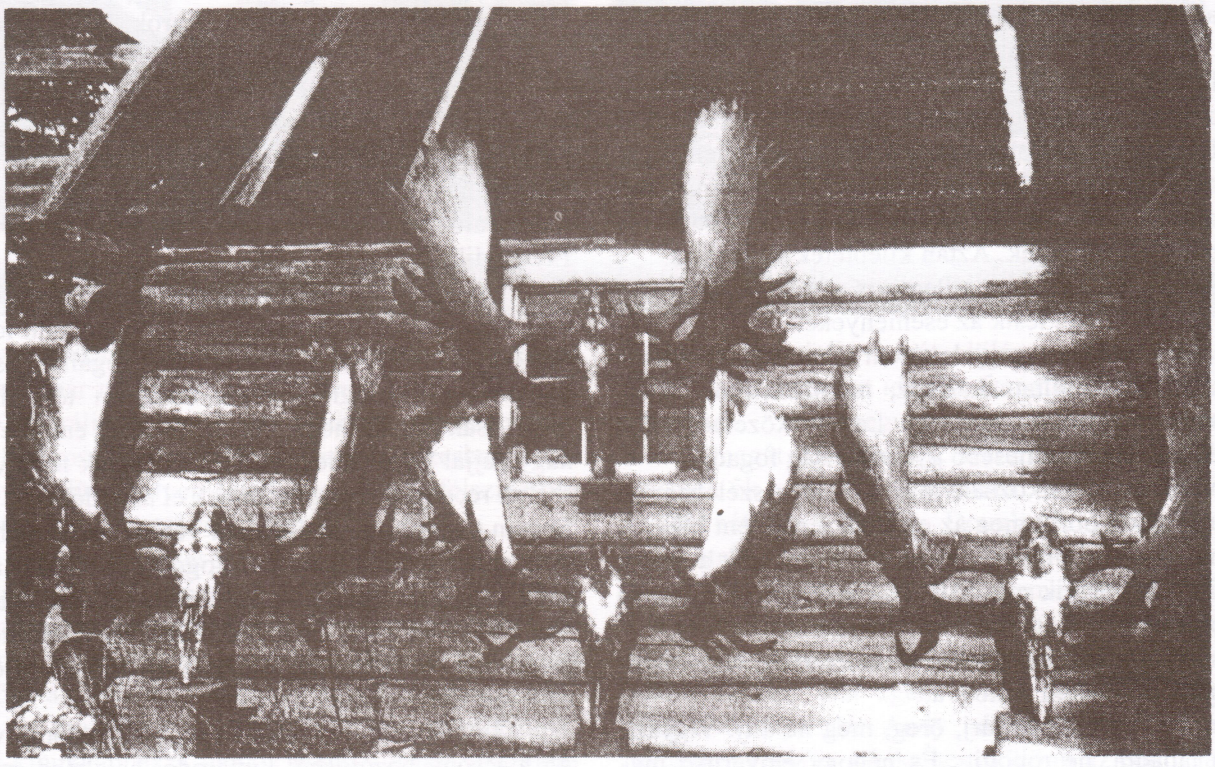

A jávorvadászat eredménye

TARTALOM

Kozma László	Magyarok	3
Dr. Somkuti Elemér	Az igényes erdőgazdálkodás, fatermesztés fenntartása melletti gondolatok	4
Sail Emil	Az örök „selmeci szellem”	6
Csepregi Imre	Egy szlavón tölgy kísérlet eddigi eredményei	7
Dr. Szodfridt István	Izrael erdőgazdasága	9
Wentzely Dénes	Mementó!	11
Karakai Tamás	Felhívás	16
Dr. Szodfridt István	Napjaink jeles erdészei - Kecskeméten	17
Zilahi József	Könyvajánló	20
Dr. Somkuti Elemér	Mit kell tudni az Országos Erdészeti Tanácsról	21
Szűcs Ferenc	Aknaveszély	22
Matáncsi János	Meghökkentő (de nem mese)	24
Cseke Bence	Jegyzet	25
Bence Pál - Verő József	Sébor János, az ember és oktató	27
Dr. F. Nagy Györgyi	Egy „nem variálható” madártojás - alakú görbe	29
Dr. Náhlik András	A nagyvadgazdálkodás tervezésének kutatási irányai	32
Széchenyi Zsigmond	A jávorszarvas	35

ROTH GYULA

ERDŐMŰVELÉSTAN II.

című könyve újra megjelent!

A Soproni Egyetemen működő ***ERDŐ- ÉS FAIPARI MÉRNÖK-HALLGATÓK SELMECI TÁRSASÁGA*** *fontosnak érzi olyan szakmai könyvek kiadását, amelyhez a hallgatóság illetve a szakmai közönség jelenleg nem, vagy csak nehezen férhet hozzá, viszont szakmailag kiemelt jelentőséggel bírnak.*

Manapság ismét egyre nagyobb szerephez jut a természetes felújítás, valamint a szálalásos erdőgazdálkodás, melyet szakmánk méltán nagyhírű tudós professzora, Roth Gyula dolgozott ki az erdészeti gyakorlat számára.

Ezen gondolatok indíttatták a Társaságot arra, hogy egy olyan művet jelentessen meg az erdész társadalom számára ismét, amelyre az oktatásban és gyakorlatban is nagy szükség van.

Ezúton szeretnénk köszönetet mondani az Örökösöknek, az Ember Az Erdőért Alapítványnak és az Alma Maternek a számunkra nyújtott segítségért.